

И ІэщІагъэр Зыгъэшышкъэ

2-нэ нап.

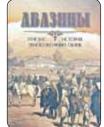
ІштІыр зэрымытхьэщІмэ, зэрыщІэркъым

3-нэ нап.

Мэз абрагъуэр мыщэжьым хуэдэт

3-нэ нап.

Абазэхэм я дунейм

4-нэ нап.

И уасэр зы тумэнщ 2022 гъэм шыщхьэуІум (августым) и 23, гъубж Тхьэмахуэм щэ къыдок!

Метр щэщірэ тхурэ и лъагагъыц яІэт

Илъэс 30-м щІигъуащ Урысей Федерацэм плъыфищу зэхэт и къэрал къызэращтэрэ. Хабзэ дахэ хъуауэ, шыщхьэујум и 22-м абы и махуэр ягъэлъапіэ. Ды-гъуасэ Налшык къалэми къэрал ныпым гулъытэ ин щигъуэтащ Зэгуры-Іуэныгъэм и утыкум абы и шіыхькіэ гимнхэр къеуэу метр 35-кІэ щаІэтащ Урысеймрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ я къэрал

КЪЫЗЭХУЭСАХЭМРЭ Херсон щІыналъэм къикІа фІэхъускІэ хьэщІэхэмрэ захуигъэзащ КъБР-м и Іэташхьэ **Кіуэкіуэ Казбек**.

- Нобэ мыхьэнэшхүэ зиІэ Іуэху догъэлъапІэ. Къэралым и дамыгъэ нэхъыщхьэхэм ящыщ зыщ ныпыр. Псом япэу ар щыхьэт кіуэ икіи мыгувэу ди рестохъуэ хэкум щхьэхуиту и публикэм и илъэси 100-р щхьэ и унафэ зэри- зэрыдгъэлъэпІэну ІуэхушІыжыфым. мышіауэ, къыхэгъэщып- Шэч хэмылъу, щіыналъэм хъэщ къэрал ныпым Уры- и зыужьыныгъэр зэпхар кум сейм и тхыдэр къызэри- ди гъэлъагъуэр, лъэпкъ зэ- лъэпкъхэм я зэныбжьэгъукъуэтыныгъэр зэригъэбы- гъэрщ. Си фІэщ мэхъу дэр, Хэкум и лъэщагъым Урысеймрэ хэгъэхъуэнымкІи ди къа- Балъкъэрымрэ я къэрал Адыгей, Ингуш республирур къызэрызэщІиІэтэр, - ныпхэр нобэ лъагэу къыкъыхигъэщащ КІуэкІуэм. -Къэралыр ехъулІэныгъэ купсэу къэгъэтэджыным иІэу пэщІэтщ гъэунэхуны- лъабжьэ зэрыхуэхъунур. гъэщІэрэ лъэпошхьэпоуэ ЛіэщІыгъуэ къызэднэкіамы зэманым дызрихьэліа- хэм къызэрагъэлъэгъуахэм. Ди экономикэр егъэ- щи, Урысейр сыт щыгъуи къигъэсэбэпу, Хэкум теуфіэкіуэнымрэ ціыхухэм я зи телъхьэу щытар мамыпсэукІэр нэхъыфІ щІыным- рыгъэмрэ лъэпкъ зэныб- хуэм къыщеджэну зэрырэ теухуауэ Путин Влади- жьэгъугъэмрэ хъумэнырщ, хуейр къыхэщу КъБР-м и мир къытхуигъэува къа- си гугъэщ апхуэдэ лъапіэлэнхэми даполъэщ. А псор ныгъэхэр дяпэкіи диіэну. и щыхьэтщ Урысейм гугъу- Псоми сынывохъуэхъу УрылІэнум. Къэбэрдей-Балъ-

хъуауэ зы унагъуэм хуэдэу Урысейм къыдогъуэгуры-Къищынэ- гъуэхэр едгъэкІуэкІынущ. Абдулаев Мустэфа. зэгурыІуэныгъэрщ, Къэбэрдейзэрытіэтар ди щіэблэр хэкъызэрызэринэ- сей Федерацэм и къэрал джэрий Щамил и хъуэпса-

къэрыр ліэщіыгъуэ куэд сахэм ехъуэхъуащ Зауэм, лэжьыгъэм, ІэщэкІэ ЗэщІзузэда Къарухэмрэ хабзэхъумэ ІэнатІэмрэ я ветеранхэм я Налшык къалэ зэгухьэныгъэм и унафэщ1

ЗэгурыІуэныгъэм и утыкъыщызэхуэсахэм папщІэ уэрэдхэр ягъэзэщащ КъБР-м щыхь зиІэ и артист ЦокІыл Азэмэт, Къэбэрдей-Балъкъэр, кэхэм шіыхь зиіэ я артист Хъыжьрокъуэ СулътІан, КъБР-м и къэрал Музыкэ театрым и артисткэ Жабоевэ Замирэ сымэ. Апхуэдэуи социальнэ сетхэр хуа усэ гъэхуауэ махуэш-Іэташхьэ Кіуэкіуэ Казбек иджыблагъэ зыхуэзыгъэза ныбжьыщІэ цІыкІу Хъаз-

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Шэджэмыпсым лъэмыжыщіэ телъхьэныр здынэсар зригъэлъэгъуащ икіи жиlащ цlыхухэр гугъу емыхьын щхьэкlэ, лэжьыгъэр щаухын хуей піалъэм мазэкіэ ипэ къихуэу зэрызэфіагъэкіы-

МЕТР 68-рэ зи кlыхьагъ лъэмыжым иджыпстукlэ и лъабжьэр ягъэбыдэ. Ар 1950 гъэм яухуауэ щытащ, зэрагъэпэщыжу иужьрейуэ щелэжьар илъэс 13 ипэкІэщ. Иджы лъэмыжыр жьы зэрыхъуам, хьэлъэ куэд зэрызэпрашым, хэгъэгуищ зэрызэпищІэм къыхэкІыу икІэщІыпІэкІэ зэгъэпэщыжын хуейт. Ди республикэм и щІыналъэхэм нэмыщІ, Ставрополь крайм, Осетие Ищхъэрэ - Аланием кlуэхэри зэрыкlыр а лъэмыжращ. Зы махуэм къриубыдэу автомобиль мин 25-рэ йож абы.

УхуакІуэхэм жьыр трахыжри, лъэмыжыщІэм и лъабжьэхэр зыхуей хуагъэзащ, щІэгъэкъуэнхэр ягъэуващ, иджырей мардэхэм къызэригъэувым тету лэжьыгъэр йокІуэкІ. Езым и бгъуагъыу щытар метри 9,5-ти, иджы метр 11,5-рэ ящіащ. ДяпэкІэ машинэ нэхъыбэ щызэблэкІыфынущ икІи нэхъ шынагъуэншэ зэрыхъунур ІэщІагъэлІхэм къыхагъэщ. Абы къыдэкІуэу Шэджэм и кІэм щынагъэсащ «Кавказ» Р-217 гъуэгум и щіыщіагъ зэпрыкіыпіэри. Абыхэм елэжьыр «Кавказ» гъуэгу управленэрщ.

Федеральнэ мыхьэнэ иІэу ди республикэм кІуэцІрыкІ гъуэгум и нэгъуэщІ щІыпІэхэми зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр щокІуэкІ. Къубэ-Тэбэрэ ПсыкІэхурэ я зэхуаку дэт лъэмыжри зэщІагъэбыдэри, къызэІуахыжауэ мэлажьэ. Анзорей щІыналъэм щыІэ, Лэскэн псым телъ лъэмыжри фокlадэм и 1-м ирихьэл эу ятынущ. Эльбрус жылэм дэт, Бахъсэныпсым телъ лъэмыжри, Хеу псым зэрызэпрыкІ, Аушыджэр и гъунэгъу лъэмыжри къагъэщІэрэщІэж. А лэжьыгъэхэри куэд мыщІэу зэфІагъэкІынущ.

Абыхэм къищынэмыщІауэ, Прогрессым, Малкэ къыщыщІэдзауэ Къубэ-Тэбэ нэс кіуэ гъуэгур яух. Апхуэдэуи Осетие Ищхъэрэ - Аланием кІуэцІрыкІ федеральнэ гъуэгур, Аргудан деж къыщыщІэдзауэ, хъарзынэу зыхуей хуагъэзац

ШыщхьэуІум и 25-27 ма-

хуэхэм Налшык щекіуэкіы-

нущ «Кавказ Мьюзик

Фест» макъамэ фестиваль ин. Абы ехьэлІа Іуэхухэмрэ

упщІэхэмрэ хухэхауэ «Синдика» хьэщІэщым и зэІущіапіэм щызэхэтащ пресс-

ЖУРНАЛИСТХЭМ яхуэ-

защ Налшык къалэ админи-

Ахъуэхъу Таймураз, КъБР-м

щІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ

и министр Лу Азэмэт,

фестивалым и жэрдэм-

щаккуэ ики и генеральнэ

продюсер Хьэцей Тимур,

Нэхущ Чэрим. «Балкария»

ІуэрыІуатэ-этнографие ан-

самблым и художественнэ

унафэщI **Энеев Магомед**

- Мыпхуэдэ Іуэху ин, «Славянский базар» фестива-

дей-Балъкъэрым дэнэ къэ-

на, Кавказ Ищхъэрэм зэи

шы акъым, - жи аш зэ у-

щІэр къыщызэІуихым Хьэ-

цей Тимур. - Абы и гупсысэ

нэхъышхьэр Урысей Феде-

рацэмрэ КИФЩІ-мрэ я ар-

цІэрыІуэ

Къэбэр-

конференцэ.

уэрэджыlакіуэ

лым ехьэехуэ,

сымэ.

КЪЭБАРТ Мирэ.

Лъэмыжыр и кІэм нагъэс

Зэхыхьэ иным зыхуагъэхьэзыр

500-м лъэхэм щыщхэр

тистхэр зы утыкум щызэlугъэщlэнырщ, цlыхухэр щІегъу. щэнхабзэм зэрызришал эр Тимур кІэщІу къытеувы ащ фестивалым и проабыкІэ наІуэ щІынырщ. Ар граммэм. Псалъэм папщІэ, къым, - жеІэ Тимур. - Іуэхум къызэгъэпэщыным сытезыгъэгушхуар, а гупсысэм шыщхьэуІум и 25-м ар и къызэІуахынущ КъБР-м и неджмент Іуэхухэр зылэжькъежьапІэ хуэхъуар Беларусь Республикэрауэ жыкъэралыгъуэр илъэси 100 хэр цІыху 200-м ноблагъэ піэмэ, ущыуэнукъым. Сэ зэрырикъум хуагъэпса кон- икіи абыхэм утыку кърахьэилъэсибл хъуауэ садола- церткіэ. Етіуанэ махуэр нур зэи ди щіыпіэм щымыіа жьэ Витебск шрагъэкіуэкі къафэм ейщ, щыІэну кон-«Славянский базар»-м и цертым хэтынури къэфакlуэ кlынур концерт къудейкъызэгъэпэщакіуэхэм икіи гупхэращ. Ещанэ махуэм къым, атІэ лъэпкъхэр, абысыхуейт апхуэдэ зыгуэр, УФ-м, нэгъуэщІ къэралхэм, Кавказым щыпсэу лъэпкъгъунэгъу республикэхэм я хэм я щэнхабзэ зэпыщІэныартистхэр зыхэтыну концергъэхэр къэзыгъэлъагъуэ, тышхуэ щыІэнущ, аращ фестивалыр къызэдгъэпэщыну. Илъэс зэрызэхуа-31-рэ хъуауэ щыІэ а фесщІыжынури. Абы иужькІэ тивалым цыху мини 4-м щалэгъуалэ автопати шоу зэрырикъур зэрыдгъэлъэ- псынщізу нахуапіэ пхуэщІигъу зэхуешэс. Абы концерт ин ирагъэкІуэкІыдыщ Іэрымыхьэми, мы гъэм нущ иджырей макъамэхэр хуащ Іуэхугъуэ 60-м нэс. ди деж къыдошал в хьэщ в ф выуз зылъагъухэм папщ в. лъапіэ куэд. Кхъухьлъа- Апхуэдэуи щыіэнущ щіалэтэкІэ къэкІуэнухэм (ар ди гъуалэ конференцэхэр, къэралым и уэрэджыlа- щэнхабзэ зэlущlэхэр. Псори кlуэкlынур гуапэщ. Турикіуэхэуи нэгъуэщі къэрал- щекіуэкіынур Театр щхъуанхэм щыщуи) я бжыгъэр тІэмрэ Хьэтіохъущокъуэм и 300-м, гъунэгъу щІына- жыг хадэмрэщ.

- Утыкур фестивалым яхуэщІыну абы и къызэхуэгъэхьэзырыныр езыр зы гъуазджэ лізужьыгъуэ псо мэхъу жыпіэкіэ ущыуэнуадминистративнэ-ме-

гуэрщ. ЖыпІэнурамэ, екІуэхэм я щэнхабзэр, республикэр, дэ псори дызыхуейщ, дызыхуэныкъуэщ, дифІ зыхэлъш

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэралыгъуэр илъэси 100 пІэнум хуэгъэпсауэ яубзы-Ахэр щыщІидзэнум ипэ къихуэу «Кавказ Мьюзик Фест» фестивалыр зэрезмэм ди щІыналъэм зэрызыщиужьыр къэплъытэмэ, тист цІэрыІуэхэм я гъусэу зы ар илъэс къэс щыІэ зэІущІэ утыку зэритар. «Иджыри

гъэпэщакІуэхэм сохъуэхъу. Республикэм и Іуэхуу щыткъым мыр, ауэ и къызэгъэпэщынкІэ, хъыбарегъащіэ и лъэныкъуэкіэ защіэдгъэкъуэну ди пщэ дэтлъхьэжауэ аращ, - жиlащ Налшык къэпщэхумэ, зэрынэхъ пукъалэм и мэр Ахъуэхъу Тай-

«Славянский базар»-м и илъэс 30 юбилейм хэта хэм къазэрыщ эмык ынур, Нэхущ Чэрим абы ехьэлІа и гукъэкІыжхэмкІэ къыщІидзащ и псалъэр. «Абы щыгъуэ жысіат апхуэдэ гуэр диlамэ, фІы дыдэ зэрыхъунур. Си гугъакъым, Тимур, си хъуэпсапІэр апхуэдэу щІыну, упсэу! ХабзэфІ Тхьэм тхуищ!!» - жиlащ артистым.

Энеев Магомед псалъэ шратым. щіыпіэ куэдым «Балкария» ансамблыр зэрыщы ар, ар-

апхуэдэ зы Іэмал диІэщи, ди гуапэу къэдгъэсэбэпынущ, - жи ащ абы. - Фестивалыр гуфІэгъуэщ, псом хуэмыдэу щ алэгъуалэр зыгъэгушхуэши, апхуэдэхэр куэду диІэну си гуапэ́щ».

Лу Азэмэт гъэхуауэ тепсэлъыхьащ фестивалым хыхьэу ирагъэкІуэкІыну зэІущіэм, гупсысэ щіэщыгъуэ, зыми емыщхь Іуэху бгъэдыхьэкіэ зиіэ щіалэгъуалэм я конференцэм. «Ахэр зэхуэгъэзэн хуейщ, сыткІэ дадэІэпыкъуфынуми дыубзыхупхъэщ, апхуэмыдэрэ, зэран зыри яхуэдмыгъэхъунри Іуэху ціыкіукъым, къыхигъэщащ абы. - ЗэІущІэр щекІуэкІынур мы хьэщІэщырщ, ар гъэщІэгъуэну, купщафізу зэрыщытынум шэч къытесхьэркъым».

АдэкІэ конференцэм хэтахэм журналистхэм я упщ эхэм жэуап иратащ. УпщІэ-жэуапхэмкІэ хъуащ фестивалым хыхьэ щэнхабзэ пшыхьхэм уеплъыныр сом 800-м шышІэдзауэ 2000-м нэс зэрауасэр е концертитІ-щым я билетхэр зэубыдылІауэ дыр. Тимур къыхигъэщащ фестивалым текІуэдэнур жыжьэрэ гъунэгъуу билетауэ нэфІ-ней хэлъу цІыхухэр абы егъэблэгъа мыхъун папщіэ, пщіэ зэрыхуагъэувыр.

Кавказ Ищхъэрэм и къэфакіуэ ансамбль ціэрыіуэхэм нэмыщІ фестивалым хэтынущ Беларусым и къэфакіуэ гупи.

Зэхыхьэшхуэр зэрекІуэкІыр трахынущ икІй абы щыщ Іыхьэхэр Урысейм и къыхигъэщащ телевиденэхэм ящыщ зымкІэ къагъэлъэгъуэжынущ.

> Сурэтыр Къарей Элинэ трихащ.

ИСТЭПАН Залинэ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ тевдзэ

«Адыгэ псальэ» газетыр зы Іэрыхьэну хуейхэм хъыбар фыдогъащ Іэ - фокІадэм (сентябрым) къыщыщІэдзауэ ар къевгъэхьын папщІэ Іэ щыщІэвдз хъунущ Урысей пощтым и дэтхэнэ ІуэхущІапІэми.

унэм ныфхуахьыну фыхуеймэ - сом 483-рэ кІэпІейкІэ 20-рэ; фэ езым пощтым къыщыфщтэжынумэ - сом 440-рэ.

Ди индексыр П 5894

adyghe@mail.ru Адыгэ Псалъэ 🖸 Адыгэ Псалъэ adyghepsale.ru apkbr.ru smikbr.ru

Мази 4-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уасэщ:

Гугъэхэр, мурадхэр, зэфІэкІхэр

ЩІДАА-30

Акъылымрэ щІэныгъэмрэ мылъкуу щы Іэм япэ ирагъзувзу адыгэхэр ижьижьыж лъандэрэ къогъуэгурыкіуэ. Апхуэдэ лъэпкъ нэщэнэр къыхощ абы и псалъэжьхэм, жыІэгъуэхэм, хъыбархэм. Хэхауэ щіэныгъэм тещіыхьа зэгухьэныгъэ щамыІэми, ипэкІи адыгэхэм Іэмал куэд къагъэсэбэпырт, лъэпкъ зэхэщІыкІым нэхъри зрагъэужьын папщІэ. Иджы адыгэхэр дроин икіи дрогушхуэ лъэпкъ щІэныгъэм и купсэр, и фіыпіэр «щызэхуэхьэса» апхуэдэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ - ЩІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ Академие - дызэриІэм. Шыщхьэуlум и 23-м илъэс 30 ирокъу ар къызэрызэра-

ТХЫДЭ гъуэгуанэ кІыхь икІи гугъу къэзыкІуа ди лъэпкъыр ЩІДАА-м хуэзыша лъагъуэр тыншу щытакъым. Ар кіуэцірыкіащ гукъеуэ инхэм, нэщІэбжьэ куэди къа-ІэщІэлъэгъуащ. А псор зи нэгу щІэкІа ди лъэпкъ уардэр зыми лъэгущІэт яхуэщіакъым, ліэщіыгъуэкіэрэ абы къыкіуэцірихащ икіи къэкІуэну щІэблэхэм яхуихъумэфащ и щэнхабзэр, акъылыр, Іущыгъэр. Апхуэдэу лъэпкъыр игъащІэ лъандэрэ зэрыгушхуэу щыта хъугъуэфІыгъуэ псори зы щіыжыным, я гукъеуэмрэ гурылъымрэ къэlуэтэным, адыгэхэм я гум жьы дегъэхужыным хуэунэтІат 1991 гъэм накъыгъэм и 19-м къызэрагъэпэщауэ щыта Дунейпсо Адыгэ Хасэр. ЩІы хъурейм щикъухьа адыгэ хасэ ціыкіухэр къызэщіэзыкъуэжа ДАХ-м ди лъэпкъэгъу куэд зэригъэцІыхужащ, я гурылъхэмрэ мурадхэмкіэ зэдэгуэшэну Іэмал яритащ. ИкІи зы илъэс нэхъ дэмыкіыу, 1992 гъэм шыщхьэуІум и 23-м, ЩІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ Академиер къызэрагъэпэщащ.

ЩІДАА-р ди лъэпкъым зиужьыным, ефіэкіуэным хуэлажьэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ инхэм ящыщщ. А зэгухьэныгъэм и лэжьыгъэр епхащ щіэныгъэлі щэджащэ, жылагъуэ лэжьакіуэ ціэры-Іуэ, УФ-м, КъБР-м, КъШР-м, АР-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиІэ я лэжьакІуэ, профессор Нэхущ Іэдэм Мэрем и къуэм (1938 - 2018) и цІэм. Илъэс 25-кІэ аращ академием и президенту щытар. 2018 гъэм и фокlадэм ЩІДАА-м и Пре-/мым налшык щригъэкІуэкІа зэхуэсым академием и унафэщІым и къалэнхэр игъэзэщІэну хахащ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкІэ Советым Къэбэрдей-Балъкъэрым къыбгъэдэкІыу щыІэ сенатор, а Советым Хамэ къэрал зэпыщІэныгъэхэмкІэ и комитетым и унафэщІым и къуэдзэ, КъБР-м и Президенту щыта, меценат ціэрыіуэ, хэкупсэ нэс Къанокъуэ Арсен Башир къуэр. Иужькіэ ар хахащ ЩІДАА-м и Президенту.

Лъэпкъым и цІыху пэрыт псори зэхуэзышэсыфа къару лъэщ хъуащ нобэ Адыгэ Академиер. Физикхэм, филологхэм, тхыдэджхэм, медицинэм и лэжьакіуэхэм, хэри. Апхуэдэу н. къ. ІэщІагъэлІхэм я закъуэкіэ пхузэфіэмыхын Іуэху хэм щылажьэ ди лъэпкуэд иІэщ ди лъэпкъым, ауэ щІэныгъэлІхэм я акъыл зэхэдзэкІэ жыжьэ унэсыфынущ, адыгэм и дежкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэхэри блэжьыфынущ. А гупсысэхэрщ тик Урдым Мустэфа, Голлангъуэгугъэлъагъуэу яІар, а зэгүхьэныгъэр къыщызэрагъэпэщым.

Къаз-Джэрий, Бырсей Умар, Черкасскэ пщыхэр, ХьэтІохъущокъуэ Къазий, КІашэ Адэлджэрий, Къудащ Елбэздыкъуэ, Цей Ибрэхьим, Къатхъэн Назир, Щоджэнціыкіу Алий, Кубэ Шэбан, КІэрашэ Тембот, Уэхъутэ Абдулыхь сымэ, адыгэм и цІэр жыжьэ зыгъэlуа нэгъуэщІ еджагъэшхуэхэмкіэ тхакіуэхэмкіэ жылагъуэ. къэрал. политикэ лэжьакіуэшхуэхэмкіэ къулей лъэпкъым Іэмалыншэу иІэн хуейт щІэныгъэ зэгухьэны-

ЩІДАА-м и япэ зэіущіэм къыщагъэнэІуащ Академиер зи шхьэ хушытыж жылагъуэ зэгухьэныгъэу зэрыщы-

1992 гъэм и жэпуэгъуэ мазэм къащтащ ЩІДАА-м и Уставри Положенэри. Абыхэм нэхъ шэщауэ ики зэпкърыхауэ къышыгъэлъэгъуат Академиер зищІысыр, абы и мурадхэр, къалэнхэр. ЩІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ Академием и Хабзэм зэритымкІэ. зэгухьэныгъэм и къалэнхэр псори тещІыхьащ адыгэ лъэпкъым адэкІи зегъэужьыным, ар егъэфіэкІуэным, и цІэр фІыкІэ дуней псом шыгъэІуным. Зэгухьэныгъэм Іэмал къиташ къэралым и нэгъуэшІ шІыпІэхэм, хамэ къэралхэм щыпсэу ли пъэпкъэгъухэм шІэныгъэ Іуэхукіэ запытщіэну, зэлэжьхэмкіэ, я мурадхэмкіэ зэдэгуэшэну. Псом ящхьэр адыгэхэр дяпэкіэ зыр адрейм щІэгъэкъуэн хуэхъуфу, ли пъэпкъ хьэл-шэн лахэхэр ефіакіуэу, лъэпкъ узыншэу дыкъэгъуэгурыкІуэнымкІэ академиер сэбэпышхуэ зэрыхъунырт.

ШІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо

хьахэм яшышш географие щіэныгъэхэмкіэ докторхэ\ Болэ Владиславрэ Борей Рауфрэ, техникэ шІэныгъэхэмкІэ доктор Быгуэ Хьэзрэталий, филологие шізныгъэхэмкіэ докторхэу Габуние Зинаидэрэ ХьэкІуащэ Андрейрэ, физико-математикэ шІэныгъэхэмкІэ докторхэу Гварамие Алекэрэ ХъуэкІуэн Хьэзрэталийрэ, тхыдэ щІэныгъэхэмкІэ докторхэу Гугу Рашадрэ Къумыкъу Тыгъуэнрэ, биологие шјаныгъахамкја докторхэу Тембот Аслъэнбийрэ Фијэпшэ Борисрэ, мелицина шјаныгъахамкја локторхау Нагъуей Беспъанра Шыгъушэ Хьэсэнрэ, юридическэ шіэныгъэхэмкіэ доктор Шамбэ Тарас, нэгъуэщІ-Москва. Санкт-Петербург къалэшхуэкъэгъу-шІэныгъэлІхэу Къалмыкъ Юрэ, Къумахуэхэ Мухьэдин, Мурадин, Тимофеев Адыл, МэкІэтІей Абдулыхь, Тыркум щыщ адыгэ матемадием щыпсэу Хьэткъуэ Фатхьи сымэ хъуащ ЩІДАА-м и гъэлІ ныбжьышІэхэм я еб-

фессор Нэхущ Іэдэм. 90 гъэхэм я пэщ эдзэм

зэгүхьэныгъэм щекіуэкі dexeveryxevl къытрадзэу шыташ Акалемием и япэ газету «Насып» цІэр зыфІашам. ИпэжыпІэкІэ адыгэхэм ди дежкІэ насыпышхуэт куэдкІэ узыщыгугъ хъуну апхуэдэ шІэныгъэ зэгухьэныгъэ диІэ зэрыхъуар.

Абы лъандэрэ блэкІа

илъэсхэм къриубыдэу Ака-

лемием пъэпкъ мыхьэнэ зијэ

лэжьыгъэ куэд зэфІихащ. Псом япэраши, абы хүзэфіэкіащ лъэпкъ гупсысэр, шІэныгъэр зы ищІын. Ар лъэпкъым ифІ куэд къызыдэкіуэ іуэхушхуэщ. Щіэныгъэм и лъагапіэхэм нэсыфа нэгъуэшіхэри. ди ціыху щэджащэхэр, зыщыпсэу щІыпІэ емылъытауэ. зэрыціыхуащ, я Іуэху зэбгъэдалъхьащ. Демократиемрэ хуэдэу лъэпкъ щІэныгъэм и интернационализмэмрэ зи лъабжьэ шІэныгъэ зэгухьэныгъэр и ціэкіэ адыгэми, абы хэтш мыадыгэ еджагъэшхуэхэр. Академием и тхылъхэм, тхыгъэ щхьэмащІэкъым урыс, нэмыцэ, хуэхэм. франджы, испан, инджылыз. хьэрып, журт, дагъыстэн, балъкъэр, къэрэшей, Академием и Уставыр къэзыщтэ нэгъчэшІ лъэпкъхэми къахэкІа щІэныгъэлІхэр.

псэкІэ шІыгъуа ди лъэпкъэгъухэм я гугъэхэри, я мурадхэри, я зэфіэкіхэри зы зэрашІыжам нэмышІ. адыгэ шіэныгъэліхэм я ехъуліэныгъэхэр лъэпкъ щхьэхуэм и зиІэ хъугъуэфІыгъуэ мыхъуу, дунейпсо щІэныгъэ мылъку хъуащ. А псоми хуэлэжьащ. ноби хуолажьэ ЩІДАА-м и къудамэхэр. Ахэр 9 мэхъу щІэныгъэлІ 400-м нэс хэтщ. vнэтІыныгъэ шхьэхvэм йо- демием и действительнэ Адыгэ Академием япэу хы- лэжь. Апхуэдэхэщ тхыдэ-фипопогие химие мелико-биологие, физикэ къудамэхэр. энергетикэмрэ механикэмкІэ къудамэр, математикэмрэ нано-хъыбарегъащІэ технологиехэмкІэ. къызэрабж ІэмалхэмкІэ къудамэр, щІымрэ щІыуэпсымрэ ехьэліа щіэныгъэ къудамэр, биомеханикэмкІэ къудамэр, жылагъуэ щІэныгъэхэмкІэ къу-

ШІДАА-м и щІэныгъэ щытыр. центрхэр щолажьэ Адыгэ. Къэрэшей-Шэрджэс республикэхэм, Ставрополь, Краснодар крайхэм. Москва къалэм. Апхуэдэу Академием и нано-хъыбарегъащІэ технологиехэмкІэ дунейпсо институтым щолажьэ Урысейм. Абхъазым, Болгарием, Къэзахъстаным. США-м. Таджикистаным. Тыркум, Узбекистаным щыщ щІэныгъэлІхэр. 2011 гъэм абыхэм я жэрдэмкіэ екіуэкіащ Етіуанэ тхуэхъуну Тхьэм жиіэ! дунейпсо урысей-къэзахъстан симпозиумыр, ЩІэныяпэ академик. А псоми я гъуанэ дунейпсо зэхуэсыр. Къэзанокъуэ Жэбагъы, пашэт физико-математикэ Апхуэдэ зэlущlэхэр даlы-Нэгумэ Шорэ, Хъан-Джэрий, щlэныгъэхэмкlэ доктор, про-

рым, Къэзахъстаным я Правительствэхэм, Фундаментальнэ къэхутэныгъэхэмкІэ

Урысей фондым.

БлэкІа илъэсхэм ЩІДАА-м къызэригъэпэшаш шІэны гъэ зэхыхьэ куэд. Ахэр ятеухуащ лъэпкъ тхыдэм, щэнхабзэм, щІэныгъэм и унэтІыныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэм. Академием хэтхэм къыдагъэкlащ я лэжьыгъэхэр зэрыт тхылъ шхьэхуэхэри. Апхуэдэхэш, псалъэм папщіэ, Щоджэн Іэсхьэд и «Агробиогеохимия», ХьэфІыцІэ Мухьэмэд и «Адыгэ Прометей», БакІуу Хъанджэрий и «ІутІыж Борис: усакІуэ, тхакіуэ, драматург» тхылъхэр,

ЩІДАА-м и пщіэр жылагъуэм нэхъ ин щохъу, зэфІих лэжьыгъэхэми хохъуэ. Аплъагапіэхэр шіыпіэ куэдым шызэлъагъэІэс Академием, абы и президиумым журналхэм къыдигъэк Академикхэм лъэпкъ шІэныгъэлІ ныб жьыщІэхэм ирагъэкІуэкІ къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэр къытрадзэ «ЩІДАА-м и докладхэр» журналым. Академием и къудамэу Арма-Хэкужьым сыт шыгъуи вир шылажьэм къыдегъэк «Егъэджэныгъэ. ШІэныгъэ.

Творчествэ» журналыр. Зеужь, йоф ак уэ адыгэ зэгухьэныгъэр шІэныгъэ икІи дунейпсо цІэрыІуагъ еджагъэшхуэхэмкІэ къулейщ. Ар къыщызэрагъэпэщагъащІэм псори зэгъусэу хэтар цІыху 25-рэ къудеймэ. иджыпсту ЩІДАА-м икји дэтхэнэри шјэныгъэм и Абыхэм я нэхъыбалјэр ака членщ, адрейхэр и членкорреспондентщ. ШыІэш ЩІДАА-м щіыхь зиіэ и ака демикхэри. Апхуэдэхэр күэд мэхъу

ЖыпІэнурамэ, и мурадхэр къехъулІзу, къалэнхэм пэкъогъуэгурыкІуэ лъэшу ЩІДАА-р. Абы къегъэлъагъуэ ШІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ Академиер зи къэкІуэнур ин. купшафіэ. дахэ зэгухьэныгъэу зэры-

Адыгэ Іуэхум дапшэши игъэпІейтей щІэныгъэ зэгухьэныгъэм хэтхэм я илъэс зэіущіэхэр щекіуэкі хабзэш Налшык, Черкесск, Мейкъуакъудамэ щхьэхуэхэр къыщы- пэ къалэхэм. Академиер зэрагъэпэщащ хамэ къэ- къызэрызэрагъэпэщрэ ралхэми. Математикэмрэ илъэс 30 зэрырикъур ягъэлъапізу, ЩІДАА-м и гуфізгъуэ зэхуэсхэр мы гъэми екlуэкlынущ. Лъэпкъым и къэкlуэну дахэм хуэлажьэ щІэныгъэ зэгухьэныгъэ иныр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 30 щрикъу и гуфіэгъуэр адыгэ псоми махуэ

> ЖЫЛАСЭ Маритэ. «Адыгэ псалъэ» газетым егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и къудамэм и унафэщІ.

Гуапэ зэрыхъущи, ди республикэм хуагъэфэща, медицинэ щІэныгъэхэмкіэ доктор Иуан Аслъэн.

ANDIE MICANDE

ЕЗЫ щІалэм зыпытщІэнымкІэ сэбэп къытхуэхъуар и адэ Аскэрбийщ. Дызэпсэлъам къыджи ахэмрэ Интернетым абы теухуауэ иратхахэмрэ зэдгъэзэхуэжу дгъэхьэзыра тхыгъэм пэублэ щіыкі у къыщыхэдгъэщынщи, Щхьэлыкъуэ дэт курыт еджапІэр «тху защІэкІэ» къэзыуха Аслъэн, гугъу зэрыдехь щымыІзу, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым медицинэмкІэ и факультетым щІэтІысхьащ.

- Медицинэр къыщІыхэсхар а лъэхъэнэм сэркіэ гурыіуэгъуэ дыдэтэкъым. Си благъэхэм ящыщ гуэри а унэтІыныгъэм хуэлэжьауэ къысхуэгубзыгъыжакъым. Зэрысщіэжрэ, ди анэр и нэхъыбэм унэгуащэт, ди адэр республикэм и Правительствэм къыщаІэт ІуэхухэмкІэ управленэм щылажьэрт. Ауэ, итІани, сегупсысыжа иужь, дохутыр Іуэхур къыщІыхэсхам адэшхуэанэшхуэм я «сэбэп» хэмылъу пІэрэ жызоіэ. Зэрыщытар аращи, ахэр, ныбжькіэ зэрымыщіалэжым къыхэкіыу, я узыншагъэкІэ гугъу ехьырт. АтІэми, дэ, нэхъыщІэ цІыкІухэр, абыхэм дазэрыдэІэпыкъуфын Іэмал гуэри дыщымы-

гъуазэу, - игу къегъэкІыж Аслъэн. Щыстудента илъэсхэм, иужьрей курсхэм нэса нэужь, щІалэ гурыхуэр республикэ сымаджэщым санитару Іуоувэ. КІэлъыкІуэу ар щолажьэ Хьэсэней къуажэкІэм щыІэ сымаджэщым реанимацэмкІэ и къудамэм. Университетыр къиуха иужькіэ, а Іуэхущіапіэм и интернатурэм и Іэзагъэр здынэсыр къыщапщытэ. Илъэс бжыгъэ докІри, Иуаныр а сымаджэщ дыдэм хирургиемкіэ и къудамэм и унафэщіу ягъэув. ЦІыхухэр дэзыхьэх хьэл-щэн дахэ куэд зыбгъэдэлъ щ алэр псынщІэу Іуэхум хэзэгъащ.

2007 гъэм Аслъэн и кандидат диссертацэр пхегъэкІ. Ар зытеухуар панкреатит, холецистит узыфэхэмрэ ахэр зэфыкіхэм я узыншагъэр зэтегъэувэжынымкіэ щыіэ Іэмалхэрт.

2009 гъэм Иуаным и доктор диссертацэр гъэхьэзырын щГедзэ. А илъэс дыдэм ар соискателу щІотІысхьэ Москва дэт медико-стоматологие университетым. А лъэхъэнэм щІалэм унафэщІ къыхуэхъуар, езы Аслъэни зэрыжиlауэ, иужькій зи сэбэп хуабжьу къекіа щіэныгъэлі ціэрыіуэ, профессор Дибиров Мухьэмэдщ.

Куэд дэмыкІыу, Иуан Аслъэн Москва областым хыхьэ Красногорск къалэм дэт 2-нэ сымаджэщым и унафэщ у ягъэув.

2013 гъэм Аслъэн и доктор диссертацэр Саратов щыпхегъэкі. Атіэми, куэд шыгъуазэщ а къалэм медицинэм зэрызыщиужьами абы телажьэ ІэщІагъэліхэм Іэзагъэ ин зэрабгъэдэлъми.

Абы иужькІэ Иуаныр Саратов дэт 6-нэ къалэ сымаджэщым и дохутыр нэхъыщхьэм и къуэдзэу, итІанэ Маркс къалэм егъэщІылІа район сымаджэщым и дохутыр нэхъыщхьэу мэ-

туапіз зэрыхьущи, ди республикэм щыщ куэд къэралым и щіыналъэ зэхуэмыдэхэм щытхъу къыщахьу щолажьэ. Абыхэм ящыщщ «Саратов и ціыху щыпкъэ» саугьэтыр зыхуагъэфэща, медицинэ щіэныгъэ-

2014 - 2016 гъэхэм Аслъэн къыхуагъэфащэ Саратов къалэм дэт сымаджэщхэм ящыщу «Зауэм и ветеранхэм я госпиталь» зи фІэщыгъэм и дохутыр нэхъыщхьэ Іэна-

- Пэжым фыхуеймэ, - къыпещэ Иуаным и псалъэм, - лэжьэгъу сызыхуэхъуахэр япэщіыкіэ штэіэштаблэущ къызэрыздекіуэкІар. НыбжькІэ сызэрыщІалэІуэмрэ Кавказым сызэрыщыщымрэ щхьэусыгъуэ яхуэхъуу къыщіэкіынт. Арщхьэкіэ, тіэкіу къыскІэлъыплъу, сызыхуэдэр «щызэхагъэкІым», я дзыхь нэхъ къызагъэзи лэжьыгъэ ІуэхукІэ зыкъысщІагъакъуи хъуащ. Уэ сыти жыІи, а ІэнатІэм Іутхэр зи лэжьыгъэм фіыуэ хэзыщІыкіщ, къыхэбгъэщ зэрыхъунумкій, цІыхугъэшхуэ зыбгъэдэлъщ.

2016 гъэм къриубыдэу Иуаныр Саратов дэт клиникэ сымаджэщ №5-м и унафэщІу

Мы зэманым медицинэмкіэ щіэныгъэлі-ІэщІагъэлІыр и унафэщІщ Саратов областым и къуэкіыпіэ лъэныкъуэмкіэ щыіэ сымаджэщ ціэрыіуэу Энгельск къалэм дэ-

Сымаджэм и плъапІэр дохутырырщ, абы къыпхилъхьэ фІэщхъуныгъэми куэд елъыташ. Ар фІы дыдэу къызыгурыІуэ Иуаным жэуаплыныгъэшхуэ хэлъу и лэжьыгъэр ирехьэкі, дэтхэнэми бгъэдыхьэкіэ щхьэхуэ къыхуигъуэтыфу, я гукъеуэр зыхуэдэр зригъащіэрэ, адэкіэ я Іуэху зэрыхъунум теухуауэ чэнджэщ яриту.

Сыт хуэдэ Іуэху къримыхьэжьэми, Аслъэн зэрыгъуазэр зыщ: медицинэ щІэныгъэмрэ дохутыр ІэнатІэмрэ зэпэгъунэгъу щауэ, щізуэ къежьэ ізмалхэр сымаджэм и хущхъуэгъуэ хэлъу къэгъэсэбэпынырщ. Апхуэдэу ар хушюкъу сымаджэшым шылажьэ псори зэгурыlуэу, зэдэlуэжу, зэрыгъэгушхуэу, зэхуэфТу зэрызэкъуэтыным. Дохутыр нэхъыщхьэм хузэфТокТ зыхэт гупыр езым

хуэдэу гъащІэм хуэнэхъуеиншэ, сымаджэхэм яхуэгумащіэ, лэжьыгъэм хуэжыджэр ищІын.

Аслъэн и ціыху щіыкіэм, хьэл-щэным, дуней тетыкІэм щхьэхуэу я гугъу тщІымэ, ар къызэрымыкіуэу къзухь нэху, гу къабзэ зиіэ, зэпымыууэ щіэм лъыхъуэ, фІыр зи Іэрыкі цІыху гъуэзэджэщ, къэзыухъуреихьхэри езым ещхь защІэ зыщІыфщ.

Лэжьыгъэм узэрыбгъэдыхьэмрэ абы лъагъуныгъэу хууиІэмрэ куэд елъытащ. Уи Іэщіагъэр фіыуэ плъагъумэ, шыІэныгъи пхэлъынущ, бгъэдыхьэкІэхэри къэплъыхъуэнущ, сымаджэми сэбэп ухуэхъуфынущ. Медицинэм щекіуэкі зэхъуэкіыныгъэхэм уакъыкіэрыхумэ, лъэщіыхьэжыгъуейщ. Іэщіагъэм декіурщ, абы зыдэзыужьырщ іэщіагъэлі нэс хъур, - къыддогуашэ адэкіэ Иуаныр.

«Медицинэр сыт уи дежкlэ? Уи хъуэпсапІэхэр сыт хуэдэ?» - ди псалъэмакъым а упщІэхэри хэзгъэзэгъащ. - Унагъуэм иужькіэ, си гъащіэм и Іы-

хьэ етіуанэщ жысіэми, сыщыуэну къы-

щІэкІынукъым, - жэуап къыдет Аслъэн. - Псом япэрауэ, дохутырым жэуаплыныгъэ ин хэлъын хуейщ. Дэтхэнэми ехьэл ауэ зэман, къару къэбгъуэтыфу щытыпхъэщ. ЦІыхухэр зэхуэдэкъым. Псоми хьэл зырыз, гупсысэкІэ, луней еплъыкІэ щхьэхуэ диІэжщ. Узым епсатхен самыныме самудья спсах нэхъыбэ ар зэфыкіым епсэлъэным, и гукъанэм щІэдэІуным щебгъэхь къохъу. Дахэ защіэкіэ допсальэ, зыдогьэтэмакъкІыхь, зэрыгузавэр къыдолъытэри, куэд яхудыдочых. Дохутырыр цІыху Іэпкълъэпкъым и закъуэкъым, ціыхупсэми еІэзэфу щытын хуейщ. Узым къыхигъэзыхьу зи шхьэ къызэзыхьэлІэ цІыхум сэбэп сыхуэхъунырщ си хъуэп-

Иуан Аслъэн пэжым иригъуазэ, захуагъэм тет, сыт хуэдэ Іуэхуми еплъыкІэ пыухык а хузи э ц ыху шыпкъэш. Жэуаплыныгъэ лъагэ зыхэлъ лэжьакІуэщ, гу хьэлэлщ, зэпіэзэрытщ, и дэіэпыкъуэгъу хуэныкъуэу зыкъыхуэзыгъазэ дэтхэнэми защіигъэкъуэну хьэзыру, уи дзыхь зэбгъэз хъу ныбжьэгъущ, къыхиха Іэщіагъэм зэрыхуэпэжымкіэ щапхъэ зытрахщ. И щіэныгъэри, и зэфіэкіри, и псэм и хуабагъри цыхухэм зэралъигъэсыным хуэпабгъэу дунейм тетщ ар. ЗыхущІэкъури цІыхухэм я узыншагъэр хъумэнымрэ егъэфіэкіуэнымрэщ. Аращ абы зи узыншагъэм тегузэвыхьхэм я дежи къыдэлажьэхэм я пашхьи фІыщІэ мыухыжыр къышІышилэжьыр.

КъызыхэкІа лъэпкъым и пшІэр зыІэт. цыхугъэ лъагэ. нэмыс зыхэлъ Иуан Аслъэн Аскэрбий и къуэр нобэ къышалъхуа махуэщи, дохъуэхъу узыншагъэ быдэ иІэу, гуфІэгъуэр и куэду, и ІэщІагъэ мытыншым и хъер илъагъуу, и адэ-анэм я жьауэм щіэтрэ и унагъуэ дахэри ефіакІуэу куэдрэ псэуну!

Шортэн Даниткэ.

пащІэ Заудин.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

гъэм къалъхуащ

КъБР-м щІыхь зиІэ и артисткэ

науэ, УФ-м щІыхь зиІэ и ар-

тист, КъБР-м гъуазджэхэмкІэ

шыхь зию и лэжьакіvэ **Хьэ**-

Дунейм и щытыкІэнур

зэритымкіэ, Налшык пшэр те-

хьэ-текІыу шышытынуш. Хуа-

бэр махуэм градус 26 - 27-рэ, жэщым градус 17 - 19 щыхъу-

ШыщхьэуІум и 24,

бэрэжьей

♦1830 гъэм дунейм ехыжащ

Жанхъуэт Кушыку.

Къэбэрдей пщы уэлий хахуэ

♦ 1943 гъэм Къардэн Къуба-

тий Совет Союзым и Лы-

◆2008 гъэм Пекин щызэхуа-щІыжащ XXIX гъэмахуэ Олимп джэгухэр. Китайм и

къалашхьэм дыщэ медаль

къытхурихауэ щытащ адыгэ

♦1943 гъэм къалъхуащ ады-

гей усакіуэ, зэдзэкіакіуэ

Дунейм и щытыкІэнур

зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текіыу щыщытынущ.

Хуабэр махуэм градус 26 - 27-рэ, жэщым градус 17 - 18 щы-

«pogoda.yandex.ru» сайтым

бэнакіуэ Хъушт Аслъэнбэч.

КъумпІыл Къадырбэч.

хъужь ціэр къыфіащащ.

«pogoda.vandex.ru» сайтым

Героин грамм 80

КъБР-м щыІэ УФСБ-мрэ МВД-мрэ я лэжьакіуэхэм хабзэншагъэкІэ тикхэкІхэр игъэкІыным пэщІэт Іуэхухэр ирагъэкІуэкІыу яубыдащ Азие Курытым и республикэхэм язым щыщ, ди щІыналъэм наркотикхэкІхэр

къэшэным пыщІар.

ШЭЧ зыхуащІыр яубыдащ Налшык къалэм гъэтІылъыгъэхэр щищІу. Апхуэдэуи, ар піалъэкіэ щыпсэу щІыпІэр къыщащми къагъуэтри къытрахащ героин наркотикхэк грамм 80 зэрылъ полимер зэкlуэцІылъитІ. Ахэри Къэбэрдей-Балъкъэрым щригъэкІыну

и мурадт. УФ-м и УК-м и 30-нэ статьям и 3-нэ Іыхьэм, 228.1 статьям и 4-нэ Іыхьэм и «г» пунктым къыщыхьа щІэпхъаджагъэ илэжьауэ цІыхухъур ягъэкъуаншэу уголовнэ Гуэху къаГэтащ. Ар илъэс 20-кІэ ягъэтІысынкІэ мэхъу.

Динейм щыхъыбархэр

Лъакъуэрыгъажэр къыхахыж

Автомобилхэм къапиху гъуэзым хьэуар зэриуцІэ піым зэрыпэщіэтын іэмал куэдым хуокіуэ иужьрей зэманым. Франджыми хэкіыпіэ зэмылізужьыгъуэхэр къыщыхалъхьэ абы и лъэныкъуэкіэ.

КЪЭРАЛЫМ и правительствэм цІыхухэм иджыблагъэ зэрызахуигъэза жэрдэмри гъэщІэгъуэн ящыхъунущ нэхъ хуэмыщІа унагъуэхэм щыщхэм, къалэ мыинхэм щыпсэухэм я машинэхэм я піэкіэ еврэ миниплі иратынущ. А ахъшэмкІэ электрокъарукІэ лажьэ лъакъуэрыгъажэ къащэхун хуейуэ аращ. Іэмалыр къыхэзылъхьэхэм зэрыжаlамкlэ, щlыуэпсыр хъумэн зэрыхуейм зэрытегузэвыхьым и мызакъуэу, франджыхэм я узыншагъэр егъэфІэкІуэнми егупсысащ ахэр - я Іэпкълъэпкъыр зэщІэнауэ я гъащІэр яхь ди цІыхухэм, жаіэ іэщіагъэліхэм.

Щапхъэ гъэщІэгъуэнхэр

къызэриухуэрэ Дунейр цыхум къэзыухъуреихь псори едж - махуэ къэс щіэ гуэр къызэјуихыурэ къоκίνοκί. ЩІэныгъэліхэм, ІэщІагъэліхэм гу зылъата, щыхьэт зытехъуа щапхъэ

ящыщщ ♦1926 гъэшІэгъуэнхэм мыхэр:

зы ціыхум и гъащіэм къриубыдэу ику иту лъэсу зэпеч ◆1956 гъэм къалъхуащ пшыэкваторым и кІыхьагъым хуэдизу тху. Экваторыр километр мин 40-м щІегъури, ар тхукіэ бгъэбагъуэмэ, километр мин 200 лъэсу къикјухьу къыщокі цІыхум.

*ЦІ́ыхум и Іэпкълъэпкъ псом щыщу нэхъыбэ дыдэрэ къигъэсэбэпыр и жьэ къупщхьэрщ.

*Жыгыр нэхъ лъагэ дыдэу зэрыдэкlеифынур метри 130-кlэщ. ЩІым и малъхъэдис къарум адэкІэ иутІыпщыну-

къым. *Джей щІыхум и жьэ кІуэцым жьэдохуэ езым и хьэ-

лъагъым хуэдиз псы. *Ди планетэм дыщэу щыІэм

и процент 99-р иджыри щІым шІэлъщ. *Фом и закъуэщ зэи зэІымыхьэ ерыскъыгъуэу дунейм

телъыр. *Налкъутналмэс къэпщІэну тыншщ - абы Іубахъэр щ ебгъэхун хуейуэ аркъудейш. Мывэ Іэрыщіыр къигъэпщІэнтІэнущ, щымыщ зыхэмылъыр зэрыщытауэ лы-

> ШыщхьэуІум и 23, гъубж

джыжу къэнэнущ.

♦ГъэрхэмкІэ сату щІыным хэкІуэдахэм я фэеплъыр щагъэлъапІэ дунейпсо ма

♦1992 гъэм ЩІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ академиер къызэрагъэпэшаш

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

ЩхьэзыфІэфІ лъагъугъуейщ.

хъунущ.

Прокуратурэм и лэжьак Гуэхэри яхэту

я щхьэ шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщынымрэ физическэу хъумэнымкІэ и къудамэм и унафэщІ Содель Олегрэ а къудамэм и прокурор нэхъыжь Ризаев Зурабрэ шыщхьэуІум и 20-м хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр илъэси 100 щрикъум хуэгъэпсауэ Іуащхьэмахуэ шекіуэкіа «Эльбруси-

ада-2022» Іўэхум

Республикэ прокуратурэм

ІУАЩХЬЭМАХУЭ и щыгум ихьэну я мураду къызэхуэсахэм Европэм и къурш нэхъ лъагэ дыдэм зэрыдэкІынум махуитхукІэ зыхуагъэхьэзыращ, бгылъэхэмрэ лъагапіэхэмрэ лъэсу къыщакіухьащ, я

Туащхьэмахуэ фіэкіаш КъуэкІыпІэ, КъухьэпІэ щыгухэм нэсыну. «Эльбрусиада-2022» Іуэхур

И

зэхуашІыжым Іуашхьэмахуэ дэкІыным хэта псоми ираташ Урысейм АльпинизмэмкІэ и федерацэм и сертификатхэр.

УАРДЭ Жантинэ

Адыгэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр зэзыгъэуlу советыр хуощыгъуэ Шэшэн Муlэед Умар и къуэм и унагъуэм ар дунейм зэрехыжам къыхэк ыу.

Иджыблагъэ дунейм ехыжащ Урысей Федерацэм щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, СССР-мрэ РСФСР-мрэ профтех егъэджэныгъэмкІэ и отличник, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и пащхьэм щиіэ фіыщіэхэм папщіэ» орденыр зыхуагъэфэща, Дунейпсо Арт комитетым и «Си гур сабийхэм изот» дыщэ медалыр зрата Сабийхэмрэ ныбжьыщІэхэмрэ я творчествэм зыщрагъзужь республикэ центрым (ЦРТДЮ) и пашэу илъэс куэдкіэ лэжьа Безрокъуэ Еленэ Уэсмэн и пхъур. Ар ди республикэм и дежкіэ хэщіыныгъэшхуэщ.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР къэрал университетым и тхыдэ-филологие факультетыр ехъуліэныгъэкіэ къиуха нэужь, Еленэ лэжьыгъэм щыпэрыуващ профтех егъэджэныгъэ ІэнатІэм. ЗэфІэкІ лъагэхэр зыбгъэдэлъу гу зылъата бзылъхугъэ цІыкІум 1972 гъэм Іуэху зехьэкІэ мардэхэмрэ абыхэм

ГъащІэ купщІафІэт дзыхь хуащІащ Профтех училищэхэм ящыщ куэдым я дежкІэ щапхъэщ. гъуэщ егъэджэныгъэ ІэнатІэхэм я

публикэ унэм и пашэу щытыныр. Абы лъандэрэ блэкІа илъэсхэм къриубыдэу а ІэнатІэр иригъэфІакІуэ зэпыту мэлажьэ Безрокъуэр.
- И Іуэху зехьэкІэкІэ, лэжьыгъэм и къызэгъэпэшыкіэкіэ абы улъэщіэмыхьэнми ярейщ, ауэ удэхъуну ухущІэ-

я еджакіуэхэм шэнхабзэмкіэ я рес-

мыкъуныр зэрыпхулъэкіын шыіэкъым, сыту жыпІэмэ Еленэ хэлъ творческэ жыджэрагъышхуэм, егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ ІэнатІэм хуиІэ лъагъуныгъэ лъэшым малъхъэдисым хуэдэу узэщ ешэри, - жа өрт Безрокъуэм и нэІэм щІэту лажьэхэм. -ЩІэныгъэ куу зыбгъэдэлъ, зэфІэкІ лъагэ зиІэ, цІыху хэтыкІэ екІу зыхэлъ, акъыл жанкІэ Тхьэр зыхуэупса ди унафэщіым и бзэ къудейри удэзыхьэхщ, текІуэныгъэщІэхэм укъыхуе-

зыджэш. Безрокъуэ Еленэ зи пашэ ІэнатІэм мы зэманым къалэнышхуэхэр егъэзашІэ КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ шіэныгъэмкіэ и министерствэм къепха зыужьыныгъэ центр зэмыліэужьыгъуэхэм я лэжьыгъэр зэгъэуlунымкlэ. Абы къыдэкlуэу пыщlэныгъэ инхэр яхуиІэщ зэреджэ программэм и лейуэ сабийхэмрэ ныбжыьщІэхэмрэ щадэлажьэ Іуэхущапіэхэу Кавказ Ищхъэрэ федера-льнэ щіыналъэм итхэм. ЦРТДЮ-м щызэф ах лэжьыгъэхэмрэ щек уэк

фу абыхэмкіэ лъагапіэщіэхэм нэсыфын ціыху насыпыфіэ гъэсэнырат Безрокъуэм и дежкІэ нэхъыщхьэр. «Гъэсэныгъэ екly зыхэлъ щІэблэрщ щІэныгъэм и нэхум хуэпшэфынур» къыхуеджэныгъэм щіэту игъэлэжьащ абы центрым и іэщіагъэліхэр, зи творческэ къулеигъэ инхэр зи гъэсэнхэм тыхь яхуэзыщІ гуп зэкъуэтыр. Педагогикэ гупсысэкІэ жанрэ цІыху хэтык рэ зыш р унафэщым хулъэкіащ и лэжьакіуэхэм ящыщу дэтхэнэ джакіуэм и гум илъу, абыхэм зызыми бгъэдыхьэкІэ хэха къыхуигъуэтын, абыхэм ябгъэдэлъ творческэ къулеягъыр ныбжьыщІэхэм нэсу иратыфыным гулъытэшхуэ хуищІырт. ШІэблэм хэкупсэ гъэсэныгъэ яхэлъу, лъэпкъ хабзэмрэ шэнхабзэмрэ зыщамыдзейуэ, хьэл-щэн дахэ яІэу, гудзакъэрэ хэлъэтрэ ядэплъагъуу къэгъэтэджыныр - ахэрат Безрокъуэр зи унафэщі Іуэхущіапіэм щынэхъыщхьэхэр. «Уэсмэн къэралыгъvэ цІыкІvкІэ» зэджэж гупыр зы унагъуэшхуэм хуэдэу зэдопсэурт, зэдэлажьэрт, зэгурыІуэныгъэрэ пщІэрэ, хабзэрэ нэмысрэ щытепщэу. УнафэщІым и гъащІэр я щапхъэу, и анэ ущиер я гъуэгугъэлъагъуэу зы егъэджакІуэ шІэблэкъым центрым къыщытэджар. Хэти а фІыщІэ, щытхъу тхылъхэр, дамыгъэ-Іуэхущіапіэм ноби Іутщ, адрейхэри,

лэжьэкіэ пэрытым и мардэхэм щы-

гъуазэ хъуакІэу, республикэм и нэ-

Гъащіэм декіуэкіыфын, зи зэфіэкі-

зэфІэкІхэр щагъэлъагъуэ. А псоми, хэмрэ зэчийрэ нэсу къызыкъуэзыхы- шэч хэмылъу, Безрокъуэм и фІыгъэ ин хэлъш Зи ІэшІагъэм хуэпэж бзылъхугъэ

щыпкъэм пщІэ ин къыхуэзыщІыр къыдэлажьэхэм я закъуэтэкъым, атіэ ар апхуэдэу я псалъэ гуапэ щыщІэртэкъым центрым и гъэсэну зэгүэр шытахэм. Еленэ абы зэрыщы а илъэс 40-м щІигъум къриубыдэу ныбжьышІэ шэ бжыгъэхэм ядэлэжьаш центрым и лэжьакіуэхэр. Жыпіэ хъунущ абыхэм ящыщ куэдым я цІэхэр егъэ-Ізрагъзхьэ ехъулізныгъзхэм и лъэр нэхъри жан ящІу зэрыщытар.

Апхуэдэ псэ хьэлэл лэжьыгъэр гулъытэншэ хъуакъым. Безрокъуэр УФ-м и щэнхабзэ, егъэджэныгъэ ІэнатІэхэм я унафэщІхэм я урысейпсо зэгухьэныгъэм хэтащ, «Илъэсым и бзылъхугъэ - 2005» цІэ лъагэр зыхуагъэфэща Еленэ СССР-м. УФ-м профтех егъэджэныгъэмкіэ я отличникш. Урысей Федерацэм щыпсэу лъэпкъхэм я Артиадэ зыбжанэм я лауреатш. ЩІэблэр хэкупсэу гъэсэным хуищІа хэлъхьэныгъэшхуэм папшІэ КъБР-м и Правительствэм и ШІыхь тхылъыр, Урысейпсо Жылагъуэ комиссэм къыбгъэдэк дыжьын медалыр, нэгъуэщ

хэр къратащ.

ТАМБИЙ Линэ.

ЩІэныгъэ

Адыгэ лъагъуэжьхэмкІэ

ІитІыр зэрымытхьэщІмэ, зэрыщІэркъым

Кіуэкіуэ Валерэ и ціэр зехыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым жыг гъэкіынымрэ мэз зехьэнымкіэ и кафедрэмрэ «Іуащхьэмахуэ лъапэ» лъэпкъ паркымрэ ирищіыліа зэгурыіуэныгъэм ипкъ иткіэ, бгылъэ щІыпІэхэм къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэр щрегъэкІуэкІ: щІыуэпсыр хъумэнымрэ егъэфІэкІуэнымрэ ехьэлІа технологиещіэхэр ягъэунэху, къэралым хэхауэ ихъумэ мэз щіыпіэхэм я къэгъэсэбэпык і эхьунум хэлъ Іэмалхэр зэпашачэ, бгылъэм ит мэзхэр зэрагъэбэгъуэным, нэгъуэщі щіыпіэхэм къыщымыкі къэкІыгъэхэр мыкІуэдыжу къызэрызэтенэным теухуа пэхуэщІэхэр (проектхэр) къыхалъхьэ.

ИЛЪЭС къэсыхукіэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым щіэныгъэ зекіуэхэр къызэрегъэпэщ, абыхэм жэджэру яхохьэ, я щіэныгъэрэ зэфіэкікіэ къэхутакіуэхэм ядогуашэ «Іуащхьэмахуэ лъапэ» Лъэпкъ жыг хадэри. ЛъэныкъуитІри мы лъэхъэнэм иужь итщ бгылъэ щІыпІэхэм, къурш тхыцІэхэм, щхьэдэхыпІэхэм, Іуащхьэ пхыдзахэм я щыгухэм къыщыкІ мэзхэм я Іуэху зыіутыр зрагъэщіэным, жыгхэм я узыншагъэмрэ ныбжьымрэ къахутэным, узыфэу япкърытымрэ Іэзэгъуэу епхьэлІэ хъунумрэ зэхагъэкІыным. Лъэпкъ жыг хадэр къэралым ихъумэу зэрыщытым къыхэкІкІэ, абдеж хьэрычэтыщІэ Іуэху зыри щебгъэкіуэкі хъунукъым, піалъэ хэхахэм фіэкіаи ущыщакіуэ хъунукъым. Къызэригъэщам хуэдэу зи къабзагъыр яхъумэ жыг хадэм ціыхумкіэ щхьэпэн куэд зэрыхэлъым къыхэкіыу, щІыуэпсым и дунейр ямыкъутэу и къэгъэсэбэпыкІэ хъунум хэлъ Іэмалхэри щІэныгъэлІхэм зэпашачэ. Ауэ нэхъыщхьэр жыг хадэм и щІыуэпсыр зыхуэдэр къыщыгъэлъэгъуа тхылъ зэгъэпэщынырщ, щытыкіэ къызэрымыкіуэм ит мэзылъэ щіыпіэхэр абы къишауэ дунейр зэтес щІыжынырщ. Ар теухуащ, псалъэм папщіэ, зекіуапіэхэмрэ лъагъуэхэмрэ хигъэгъуэщэжу жыг уахэр Іуву зэтремыгъэхьэным, узыфэ зэмылІэужьыгъуэхэм земыгъэубгъуным, мафІэс къэмыгъэхъуным, нэгъуэщІ куэдми.

Иужьрейуэ ирагъэкІуэкІа къэхутэныгъэхэм къызэрагъэлъэгъуамкіэ, «Іуащхьэмахуэ лъапэ» Лъэпкъ жыг хадэм дунейм и щытыкіэ зэмыліэужьыгъуэхэм я ягъэ екіащ. Гъуэжькуийм ириха жыгхэр зэтрихьэурэ абдеж ущызэхэзекІуэным шынагъэхэр иІэ ящіащ. Бгы куэщіым ит мэзылъэхэм нэмыщі, жыг хадэм ит къэкІыгъэхэр псыежэххэм хуеІэу, абы егъэщІылІауэ щытщ. Арыххэуи, къех псыдзэмрэ кърихьэх ятІэпсымрэ бгыгуэхухэр нэхъыбэ ящІ. Шынагъуэ къэмыгъэхъуным, псом япэ цІыхухэр гузэвэгъуэм пэlэщlэ хуэщlыным хуэунэтlауэ щlэныгъэлlхэм щыіэ зекіуапіэхэм зэхъуэкіыныгъэхэр халъхьэ, кіуапіэщіэхэр

къахутэ, лъагъуэщІэхэр хаш.

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым жыг гъэкІынымрэ мэз зехьэнымкІэ и кафедрэм и унафэщІ, мэкъумэш щІэныгъэхэмкІэ доктор Нэзрэн Хъусен я пашэу иджыблагъэ бгылъэ щІыпіэхэм щрагъэкіуэкіа щіыуэпс зекіуэм іуэхугъуэ зыбжанэ щызэф агъэк ащ. Гупым ялъэк ащ щ алэгъуалэр зэрыгъуэзэн, щІыуэпс хуэІухуэщІэхэм теухуа зыузэщІ программэ зэхалъхьэн, абы тету ныбжьыщ эхэм лэжьыгъэ драгъэк Іуэк Іын. Программэм къелъытэ щіыуэпс щіэныгъэр хэпща зэрыхъуну и Іэмалхэр, и щІыкІэхэр, и бгъэдыхьэкІэхэр, хэлъхьэн хуей технологиехэр. Ауэ программэм зыузэщІ къалэным и закъуэкъым зыхуигъэувыжыр. Ар лъабжьэ хуохъу «Іуащхьэмахуэ лъапэ» Лъэпкъ жыг хадэм и зехьэкіэ хъунум епха лэжьыгъэхэм, ар ціыхухэм къызэрагъэсэбэпыну щіыкіэхэмрэ іуэхугъуэхэмрэ. Іэщіагъэліхэм зэхалъхьа узэщакіуэ программэм къелъытэ зыплъыхьакІуэхэр къыщрашэк Ілъагъуэхэм гъуазэхэр я гъусэу къыщак Іухьыну. А гъуазэхэм я къалэным хыхьэнущ цІыхухэм я нэгу зегъэужьыным и мызакъуэу, ахэр къыщрашэкі щіыпіэхэм якіэлъыплъыныр, щіэх-щіэхыурэ къэхутакіуэхэмрэ щіэныгъэліхэмрэ здынэмыс щІыпІэхэм нэхъ лейуэ кІэлъыплърэ гу зылъытапхъэхэмкІэ жыг хадэр зезыхьэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым и лэжьак Іуэхэмрэ ялъэгъэ Іэсынри.

Апхуэдэу къыхэгъэщын хуейщ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым агроном щІэныгъэхэмкІэ и къудамэм и лэжьакіуэхэм я нэіэ щіэту жыг гъэкіынымрэ мэз зехьэнымкіэ кафедрэм егъэщІылІауэ еджэ студентхэм мы гъэм лэжьыгъэшхуэ зэрызэфlагъэкlap. «Іуащхьэмахуэ лъапэ» Лъэпкъ жыг хадэр егъэфіэкіуэным хуэунэтіауэ абыхэм зэхалъхьа пэхуэщіэр фІы дыдэхэм халъытащ, «Волонтёр къалэ цІыкІу» зыфІаща щіыпіэм ехьэліа Іуэхугъуэхэри и кіэм нагъэсащ. Ар 2022 гъэм бжьыхьэхуэкІуэу къызэІуахыну я мурадщ.

Зэрыжаіэщи, Іитіыр зэрымытхьэщімэ, зэрыщіэркъым. Балигъри щ алэгъуалэри зэдэууэ зыхэт Іуэхугъуэр зыхуэунэт ар жыг хадэм и дунейр хъумэным къыщынэркъым, атІэ ди щІыналъэм и къабзагъэр къызэтенэным, уеблэмэ абы зегъэубгъуным ехьэлІа щіэныгъэр ціыхухэм яхэпщэнми хуэунэтіащ. Екіуэкі лэжьыгъэр къызэрыкІуэкъым, шыІагъэ зыхуэныкъуэщ, ауэ щІэныгъэр зыпэмылъэщын лъэпощхьэпо щы экъыми, зекlуэм хэтхэм я гуращэр къайхъулІэну ди гуапэщ.

ЗЕЙ Динэ.

лъагъуэжьхэм-«Адыгэ кІэ» зыфІэтщу, абыхэм ирикІуэну къызэдгъэпэща гуп ціыкіум хэтхэр, щіы-уэпсыр фіыуэ зэралъагъум къыдэкіўэу, къызыхэкІа лъэпкъым и тхыдэми, и бзэми пщіэ хуэщіын зэрыхуейр зыхэзыщІэхэщ.

КАВКАЗ КъухьэпІэ дахащэм и адыгэ лъагъуэжьхэмкіэ ирикіуэн фіыуэ зылъагъухэм ящыщу Бышэнхэ Хьэбасрэ сэрэ, ныбжьыщІэхэу Бышэн Аслъэнрэ Мэремыкъуэ Амиррэ Адыгейм и къалащхьэ Мейкъуапэ дыкъыдэкІри, Щхьэгуащэ и псыхъуащхьэ иужьрей дыдэу дэс Гъуазэрыплъ къуажэ ціыкіум дынэсащ. Уэздыгъей уардэхэм ягъэбжьыф Іэ хуей дахэк ейр зыщхьэщыт бжьэпэм чэтэн пщыІэхэр щыдгъэуври, псыежэххым и даущ макъым дыщІэжеикіыу нэху дыкъекіащ.

Пщэдджыжьым зыкъызэрыдужьу, къухьэпіэ лъэныкъуэмкіэ щыіэ мэзылъэ бгым дыкІэрыхьащ.

МахуитІ енкіэ, къуакіибгыкіи къызэднэкіыу, дызыхуэкіуэм зызэрихъуэкіыу, дыздынэс къыдэІэфІэкІыу, джабэ бгъуэщІкІэ цІыху зэрымыс губгъуэшэкъракъ зызыукъуэдиям дриктуэри, бгыщхьэ аранэ папціэхэр зи плъапіэ, абыхэм я щіыб къыдыхьэныр зи гуращэ гупыр ещанэ махуэм сэнтх гуэрым дыщхьэщыхьащ.

Хы ФІыцІэ Іуфэр уи гъуазэу ищхъэрэкіэ укъыщи-кікіэ, Фыщт бгым и сэмэгу лъэныкъуэмкІэ блэкІ лъэс лъагъуэм щхьэдэхыпІитху ущыхуозэ. Мы лъагапІэри абыхэм ящыщ зыт.

Уэхым егъэзыхыгъуэу дехри, щхьэдэхыпІитІым я зэхуаку дыкъыдэхутащ. ПсынщІэрыкІуэным дыкъызэрызэшІигъэплъам и фІыгъэкіэ, «лэгъуп» дызэрыпшхьам зыщидмыуфэрэзыхьу, къыкІэлъыкІуэ шытхми дыдэкІащ... нэхъыжьитІыр. Ауэ ди гъусэ щ алэщ эхэм гъуэгум зыкъыщытпагъэщэтри, шытхиті зэхуакум дакіута фіэкіа умыщіэну дэлъ мывэ хужьышхуэхэм я къуагъым зыкъуагъэпщкІуащ. ИкІи «хьэлъэ» тІыгъам шыш тіэкіу тхухагъэщіащ: етщіэн дымыщІэ хуэдэ, абыхэм я къэлътмакъхэм изэрыхьауэ илъа фо банкlитlым «кlэ» къыхуагъэкІуащ. Ауэ ар дэ къыщытщар яужькіэщ...

Шытх етіуанэм зэреджэр «Ермэлы» цхьэдэхыпіэщ. Абдежым утету къызэбнэкІа «Гъуазэрыплъ» сэнтхри, къыппэщылъ гъуэгуанэри, уи нэгум къы уидхэм хуэдэу, уолъагъу. ДыкъызыщІэкіа бгы лъабжьэхэм кІэрыт мэзышхуэхэм яужькІэ губгъуэшэкъракъкІэ дыкърикІуами, адэкІэ аргуэру жыгхэм щадзэжырт. Ижь лъэныкъуэмкІэ дыздекІуэкІ бгы хэукъуэдиикlам ишхьэкlэ бгыщхьэ тафэр куэдым я жьэм жьэдэмык! Лагъуэнакъэ хъупІэ абрагъуэр арати, мы иджырей ди зекІуэми абы дызэри-

мыхьэфыр дигу къеуэрт... «Лагъуэнакъэ» цІэр зытеlукla щІыпІэр бгыщхьэ тафэ хъупІэщ, «къущхьэ-Зыпэгъунэгъу хы хъущ». ФІыціэм елъытауэ абы и лъагагъыр, ику иту, метр 2000-м щІегъу. Абы и къуэбэкъухэм къышожьэ Ишхъэрэ - КъухьэпІэ Кавказым и псыщхьэ куэд.

Лагъуэрэ Накъэрэ

ШІыпіэ дахэкіейм зэреджэ хъуам теухуауэ адыгэхэм хъыбар зыбжанэ яІэш. Абыхэм ящыщ зыщ «фІыуэ плъагъум мафІэми удыпыхьэнщ!» кlахэ адыгэ псалъэжьым пэджэж Іуэры- щІыІужкіэ хъупіэхэри, абы- щІыпіэм дыкъэмыс ипэ щы-

Мэз абрагъуэр мыщэжьым хуэдэт

гъуныгъэ къабзэ зи зэхуаку дэлъа, гурэ псэкІэ зэбныбжьыщІитІым, Накъэрэ, ятеу-Лагъуэрэ

Лагъуэ щІалэ цІыкІуу и анэм щІыгъуу гъэрыпІэ къищІыпіэм зэшыр куэдрэ къыщытеуэрт. АпщІондэхукІи пэіэщіэ зыхуащіа хэкум ехьэлІа хъыбархэм къуэр щІигъэдэІурт. Абыхэм куэдрэ къахэщырт зи дахагъэм зыри пэмыхъун адэжь щІыналъэмрэ уэс мыткіужыр ятеухуахэр.

тэпкъльэпкьыр зэрыубыдащ, лІыпІэ иуващ. Ауэрэ здекІуэкІым, хэхэсу зыхэс бысымхэр зэгуэрым игъэхутыкъуэри, щІалэр къафіыщіэпхъуэжащ. Здигъэзэнур щимыщІэм, и анэм зи гугъу къыхуищІу щыта Фыщт бгыжьыр здэщыІэр егъэзыпіэ ищіащ. Апхуэдэ бгыщхьэ хъупІэм ит Іэшыхъуэхэр кърихьэліащ икіи ар абыхэм гъусэ зыхуащІащ.

ИхъуреягъкІэ къэлъагъуэ бгыхэм, зыпэгъунэгъу къуэладжэхэр зи хэщіапіэ псэушхьэхэм дихьэха, адэкІэмыдэкІэ къыщыщІэж псынэпс жьгъырухэм я макъым итхьэкъуа ныбжьыщІэм усэ иусу, абыхэм макъамэ шІигъэувэжурэ, дзапэ уэрэду

кърищу иригъэжьащ. Лагъуэ и пшыналъэм и «зэрылъэлъыкІэр» Накъэ зэхихащ. Хъыбарым зэрыжиІэжымкІэ, а пщащэр дахащэт, пщы лъэпкъ къы-

Іуатэ кІэщІри. Ар фІылъа- хэм щыхъуакІуэ, зи бжыгъэр къыпхуэмылъытэн хуэдиз Іэщ бжыгъэшхуэхэри иІэт.

Лагъуэрэ Накъэрэ фІыуэ щызэрылъагъум, зэщхьэгъусэ зэхуэхъуну зэгуры-Іуащ. АрщхьэкІэ абыхэм я хъуэпсапІэр къезымыгъэ гащ. Бзылъхугъэм хамэ хъулІэн цІыху къыкъуэкІащ ар пщащэм и адэрат...

НэгъуэщІ хэкІыпІэ щамыгъуэтыжым, щІалэмрэ хъыджэбзымрэ зэдэкІуэсащ. Ауэ абы фІы къикІакъым... И пхъум и жыlэмыдэlуагъым къигъэгубжьа пщым и блыгущІэтхэр пхъэру иутІыпщыкІэлъыс дыдэм иригым и нэзым къытухутащ Сытыт иджы ящІэжынур..? щІыбагъым пхъэрыр

дэтщ, ипэкіэ щыхупіэщ. Куэдрэ гупсысакъым фІыуэ зэрылъэгъуаитІыр: бжьэпэм зэгъусэу зэдепкіащ...

Абы лъандэрэ гурыщІэ къабзэмрэ щыпкъагъэ къихутэри, абы и Іэхэлъахэр нэсымрэ я фэеплъу мы щІыпІэ дахащэм «ЛагъуэнащІыкІэм иту псэу Лагъуэ къэ» - кІэ йоджэ. Аращ зи щІиубыдэ гугъу ныфхуэтщІа хъыбарым къијуатэр. Ауэ, ар, ищхьэкІэ къызэрыщыхэдгъэщащи, щІыпІэцІэр къызытехъукіам ехьэліауэ щыіэ еплъыкІэхэм ящыщ зы къу-

ДыщыІуплъэм и нэпкъыжьым

Мы иджырей ди зекІуэм етІуанэ шытхыу дыкъызытехутамкіэ къедгъэзэкіыжынщи, Іуащхьэ лъащІэ бгышІэри адэкІэ къыщылъ хуейри пхуэмы уэтэщ ын хуэдизу хэкІат. И адэр бейт. Псоми я дахащэт, узыІэпызышэт. Мь

гъуазэ зызыхуэтщІа гъуэгугъэлъагъуэ картэхэм къыдгурагъэІуат, зекІуэ лъагъуэм дытемыкімэ. Щхьэгуащэ псыхъуэм и пщэдыкъ аргуэру зэ бгыщхьэхэмкІэ дызэрыщыдыхьэжынур. Ауэ хэт и гугъэнт, аранэжь-

хэм я лъабжьэкІэ къыщежьэ псыр зыдэт тІуащІэр а махуэм апхуэдизу дахэу къыщытіущіэну! Фыщт Іуащхьэжьыр уардэу къызыхэлыдыкі Кавказ шытхыжьыр ди пащхьэ итт. Зэманыр гъэмахуэкІэм нэблэгъами, бгырылъ мылхэр бгыжь дурэшхэм щыдэплъагъуэрт. Къызыхэщ Кавказ

шытхыжьым Уардэу щхьэщыплъыкі Фыщтыжьым. ДыщыІуплъэм

и нэпкъыжьым. Къытщ Іихуащ дэ ижь акъужьым. Ар къыздикІри хы лъэныкъуэт.

Иджы абы дэ «дыхуэныкъуэт»? Пэж дыдэуи, а махуэм бгыщхьэхэмкіэ

къыщепщэрт! Щхьэгуащэ и псы къуэпсхэр щызэхэлъэдэж лъапэрытым ижьымкіэ тіэкіутІэкІуурэ Лагъуэнакъэ зыхуишийрт. Дызытет бгыпэм зыщІэзыуфэбгъуа удзылъэ зытелъ Фыщт бгыжьымрэ щащ. Я лъэужь зыхухэр къа- гъуэфылъэри къопсэлъэным хуэдэу зыкъизыхт. Хуей Гъэхэр блэкіащ. Лагъуэ ин хьэліэу, Лагъуэрэ Накъэрэ дахащэр нэхъри ягъэбжьыфіэрт зэм и унэхэр абдежым зэри-

> Усакіуэм и псалъэкіэ къыжытІэмэ, «хъэрахъэу, фІэрафізу, уфэраззу, дыгъэм и псэм зыдигъазэу» зыкъытхуэзыгъафІэ тІуащІэм нэри псэри тІэпихырт!

> Аддэ жыжьэу, къуэкІыпІэмкІэ нэгъуазэм къызэщІэплъыпІэм къыщегъэжьауэ, гъуни-нэзи зимыІэ мэз абрагъуэр, мыщэжьым хуэдэу, къуакІибгыкІи къимыгъанэу, мыддэ дэ дызытет нэпкъым нэс къэІэбэрти, тхуэзанщІэ хуей дахэ цІыкІум и гугъу имыщІу, и «лъапэр» ихъурекъыщыт щхьэжьхэм ятришащІэрт. Къуэпс цІыкіу-цІыкіуурэ зэхэлъэдэж псыр здэжэ къыпхуэмылъэныкъуэр лъэгъужу, тіуащіэ лъащіэм сэмэгумкІэ зигъазэрти, ищхъэрэкІэ къыщызэднэкІа Гъуазэрыплъ жылэ цІыкІум «хуеплъэкІырт»...

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

НЭЛАТ

Жейм ущемызэгъым жэщри сыту гъэкІуэгъуей, нэху мыщы жыну къыпщохъу. Иужьрей зэманым апхуэдэущ сызэрыпсэур. МыхъумыщІагъэу злэжьамрэ гукъэкІыж хьэлъэхэмрэ Іэпкълъэпкъ псор зэщіаубыдащи, хуэм-хуэмурэ сызэщівіуліэ. «Адрей бэлыхь стелъым нэмыщ ыжкіэ, фэри щхьэ сыкъэвухъуреихьа? Фэрыншами, жьыгъэм сипхъэхащ, узми зыкъызипщытащи, хуиту зы лъэбакъуэ сигъэчыжыркъым, - жиlэу lущащэурэ, халат къуэлэн лъапlэр зыщыгъ лыжьым и lэ кlэзызхэмкlэ къищтэри, хущхъуэм ефащ. - Мыбы къысхуищІэжІарэ? «Хущхъуэ» жаІэу ящэри сытым ещхь, ахъшэхьщ псори, ахъшэхьщ. Зытlэкly нэхъ мыхъуми сыжейрэ, мы къызэжахэр lyкlуэтамэ, си псэм псэхугъуэ игъуэтынт. Псэхугъуэ... абы щхьэкІэ сымыщІэн щыІэкъым Ауэ сыти схуэщ эжын сэ лыжь кхъахэм?! Си мылъкум и Тыхьэ щанэр, уеблэмэ и зэхуэдитІыр щІэстынт». Ар жиІэурэ, и халатыр зэрыщыгъыу, лыжьыр гъуэлъыжащ. Арщхьэкіэ, зыгуэрым къигъэщтам хуэдэу, псынщіэ дыдэу къызэфіэтіысхьэжри: «Къэбгъуэтаи мылъкур щіипкъухьын, зэпытыр псоми къахукіуэ, игъащіэм зэхуэсхьэса мылъкур ауэ сытми хэспхъэнщ, жи. Армырами, си щхьэгъусэм сыкъидэжыркъым, зы къуэ сиіэжщи, къалэшхуэм кlуэри дэтlысхьэжащи, зэзэмызэххэ: «Старик, уи Іуэхур дауэ щыт?» - жиІэрэ къэпсэлъамэ, Іуэхутхьэбзэшхуэ къысхуищіа и гугъэжщ. Быным игъэтхъа щымыі у зэрыжаі эм пціы хэлъу къыщІэкІынкъым. Си щхьэгъусэм, «сыбгъэжейркъым», жери, пэш щхьэхуэ щІэлъщ, зимыгъазэу нэху мэщ, апхуэдизкІэ къыщіыхэщтыкіыж щыіэкъыми. Абый си къуэми я гугъэр си

мылъкур зралъэфэліэну аращ. Сэ сыліэным фыщогугъ... Сыліэми, си мылъкури къыздыщіалъхьэну уэсят сщіынщ. Уэсятыр іэмал имыіэу гъэзэщіэн хуейуэ жаіэркъэ! Сфіадыгъупами сщіэркъым, - ліыжьыр къотэджри, и халат жыпым ІункІыбзэр кърех. СтІолым бгъэдохьэри, Іункіыбзэр и Іэ кіэзызым хуэмыгъэкъаруужу, тэлайкіэ еліэліауэ, къыдэгъэжыр къыіуех. Абы дэлъ ахъшэ къомыр щилъагъукіэ, жьыгъэр вагъэбдзумэу зрикіуа и нэгу зэлъар къогуфіэж. Апхуэдизкіэ къэгуфіэжати, зызыухуа и пліэри, и дамэри иутхыпщіу, а псори кіэрыхуу, щіалэ хъужауэ къыщыхъуат. Іуща-щэурэ ахъшэм тельэщіыхьырт. Абы гу щимыхуэу, иджыри куэдрэ щытыну къыщіэкіынт, ауэ и нэгу къыщіыхьэхэм іэмал къратакъым. «Аращ... сыт... си ахъшэр зэралъагъуу, псори къызожэ. Фыјукі, фыіукі, жысіакъэ, фэстын фи гугъэу арамэ, фыщоуэ. Сыту гущыкі ин хэлъу фыкъызэплърэ. Уэ... уэ щіалэри дэнэ ущыщт? А-а-а, къэсщіащ... Уэ упсэут-тіэ?.. Си ахъшэр степхын мурад уиlэмэ, ущымыгугъ, сыпсэууэ пlэрызгъэхьэн къым, сылами, уэстынкъым, зыми естынукъым, зэхэпхрэ - зыми», - жиlэурэ щыlуихам хуэмыдэу нэхъ жану, нэхъ псынщlэу къыдэгъэжыбжэм и ІункІыбзэр иритыжри, къытрахынкІэ шынэу, ункыбээ!ухыр зрильхьа халат жыпыр lитікіэ иубыдыжащ. Зытэлай дэкіри, пищэжащ аргуэру: «Зи lэр зи щіыбагъымкіэ ехьэкіа щіалэщіэри сыту нэщхъ lейкіэ укъызэплърэ? Уэри игъащіэкіэ щіалэу укъэнащ. Ар нэхъыфікъэ? Сэ схуэдэу ліыжь кхъахэ ухъуху упсэуным гъэщІэгъуэну зыри хэлъкъым. Щхьэ зыпыплъэжат? ЖаІэр аращ, сэ сщІэрэ? КуэдІеи къыптралъхьатэкъым, илъэс зыхыбл къудей си гугъэжщ. НтІэ, ар куэд? Игъащіэкіэ тутнакъэщым иси щыіэщ, абы щхьэкіэ зыпалъэжыркъым, мэпсэу. А уи гъусэр зыхэхуа Іуэхум къыхэсшын щхьэкІэ къызатар сыт хуэдизми пщІэрэ? Ахъшэм и къарум пэхъун иджыри къэс зыми къигупсысакъым икІи къахуэгупсысыну-

Уэ лІыжь къетхъухари узыхуейр сыт? Уэри аращ, укъысхузэгуоп, сыкъэплъагъуи хъуркъым. Къэбгъуэтаи сыщІэбгъэгузэвэн. Уэ пхуэдэр, зэспэсу, сепсэлъэн си щхьэ теслъхьэу щытакъым. Нобэ хуэмыдэу, сэ хьэмтетыгъуэ сиlащ. Зы махуэм слъэгъуа тыншыгъуэмрэ гухэхъуэмрэ пщІыхьэпІэу уэ уи нэгу щІэкІакъым. ПщІзуэ кьысхуащІыр сыт хуэдизт! Мо къуэми дэхуэнтэкъым. Іулъхьэр я Іэгум илъу, машинэкІэ къыскІэлъажыхьырт. Къызэlысхыр гуфlэрт, сэри си lуэхур къикlырт. Апхуэдэхэм деж, да-

уи, зыгуэр хилъэфэн хуейт.. уя, зыгуэр хильэфэн хуеит... Уэ ціыхубзыр мы къомым я щіыбагъым щхьэ укъыдэува? Къэкіуатэ мыдэ. Нэлат къызэпхар пщіэжрэ? Сэ ар сщыгъупщэ-жакъым, ауэ, итіани, уэ пхуэдэу фіыуэ слъэгъуа дунейм тета-къым. Дарий хужь піащіэм дахащ<u>э</u>у къыпхыпс а уи щіыфэм зыщызмыгъэнщіурэ усіэщіэкіащ. Пэжщ, наркотик зыщар уи къуэратэкъым, къыхэсшынуи мурад быдэ сщіат. Арщхьэкіэ, плъагъурэ Іуэхур зэрыхъуар... ахъшэ къысхуагъэлъэгъуам и куэдагъым си нэр къыщхьэрипхъуэри, нэгъуэщІ слъагъужакъым. ПщІэжрэ иужькІэ къызжепІар? Зы псалъэ мычэму, нобэми ар си гум илъщ, псэхугъуэ иримытуи, си псэр кърехуэкІ: «ГъащІэм и

нэлатыр тхьэм къыптригъахуэ!» Зыми дыкъамыщізу, илъэс дапщэкіз щіасэу узиіа? Уи щіалэжь ціыкіур мыхъуамэ, адэкіи ди іуэхур хъарзынэу екіуэкіынут. Ныкъуэдыкъуэ хъуауэ, кіуэдауэ лъэхъуэщым къызэрикіыжар щхьэжэ пщыхъури, уи къарур пэлъэщакъым. Зызумысыжынщи, а Іуэхум хуэдэу сызыхущіегъуэжа игъащіэм зэй элэжьакъым, зэхэпхрэ - сыхущ егъуэжащ. Сынолъэ у... стехыж уи нэлатыр. Хъункъэ иджы степхыж?.. - жиlэурэ лыжьыр бжэмкlэ мэпщ. УІумыкІуэт, сызэгъэІусэ. Хъунщ-тіэ, уи гугъу сщіынкъым, ауэ умыкіуэдыж къудей. Мыл гъэжам къыхэщіыкіам хуэдэу, щіыіэмэ къыпкіэрехри... умылгуащэу піэрэ-тіэ? Хьэуэ, ар уэращ, уи дахагъымкіэ укъэсціыхужащ. Уи нэлатым сыкъэіэщіэгъэкі, сынолъэlу. Япэм лъэгуажьэмыщхьэу укъызэлъэlуами, плъагъурэ, иджы сэращ лъэгуажьэмыщхьэр»

Аргуэру къэхъуар сыт? Иджыри хьэпшхупшхэм уашхрэ? шхыдэурэ, и щхьэгъусэр къыщІыхьащ.

Хьэпщхупщкъым, нэхъыкіэщ къызэжар... ціыхухэращ. АфІэкІа ахэри сымылъагъужащэрэт, - щэІуурэ, лІыжьыр къэтэджыжащ. - Жэщтеуэ къыстоуэ, шейт анхэр къызожэри, сагъэжейркъым, - мэтхьэусыхэ ар.

- Ахэр щыlэу уи фlэщ зэрыхъурэ куэд щlа? Сыпщыдыхьэшх хъунут, ауэ си жеин къокіуэ, - жиіэри, хущхьэурэ, фыз пшэрышхуэр къызыщіэкіа пэшым щіыхьэжащ.

Щалэгъуэмрэ къарумрэ цыхур къыщыкъуэгушхукым и деж, и гугъэжщ а зэманыр зэи имыкыну, и дунейр апхуэдэ защізу ихьыну. Ауэ ахэр пэlэщlэ пхуэхъурэ, жьыгъэмрэ узымрэ бжьыпэр яубыдмэ, мис итІанэщ къэпкІуа гъуэгуанэм ущриплъэжыр.

ЛІыжьыр и щхьэ хуэпсэлъэжурэ, и лъакъуэ гъурым вакъэ лъэныкъуэр лъитІэгъащ, етІуанэр щимыгъуэтыжым, лъэгуажьэмыщхьэу тІысри, гъуэлъыпІэ щІагъи шэнт лъабжьи къимыгъанэу щІэплъащ. Щимылъагъум: «Зэпытыр къыпхукІуэ!» жиІэри, ерагъыу къыщыпщыжащ.

Щэгуу икти тущащэурэ, адрей пэшым щтыхьэри, блынджабэм ктарыщтыхьа жьэгум бгъэдэттысхьащ. Дэпыр жьэрэжьэж пэтми, лыжьым гъущі псыгъуэ кіыхьыр къищтэри мафіэр зэіищіащ. «Сыкъэхуэбэжу, си псэр псэхужамэ аратэкъэ»... - жиlэурэ, и плlэр зэхуишащ. Дунейр хьэхуу зэрыжаlэр зэхэсхат, ауэ ар си щхьэм къэсын си гугъакъым. Хьэхур нэгъуэщІхэм я дунейрауэ си гугъащ.

Си фызыжьыр хэти елъэну къызэтенэри, сэ мыпхуэдэу кхъахэ сыхъуащ. Зэпытыр къахукІуэ псоми!.. Сэ къулейсызу сыкъэхъуащи, къулейсызыныр зыхуэдэр си къуэм езгъэгъэунэхунукъым, жысІэурэ, зэтеслъхьа мылъкум ари хуэмеижу къыщіэкіащ. «Как дела, старик?» - аращ зыкъызэрысхуигъазэр. Абы и анэм къилъхуар ціыху хъунт?! Зы закъуэщ а си щхьэгъусэ пащэжьым сызэрыхуэарэзыр. Дапшэрэ къэзмыгъэпціами, жысіэм зэй шэч къытрихьакым. Е пэжыр ищіэми, къыфіэмыіуэхуарэ... Сщіэркъым.

Мысэр хей сщІырэ хейр мысэ сщІыуэ, нэхъыбэ къызэзытым пцІыр есщэу сызэрыщытам уи къуаншагъэ хэмылъу уи гугъэмэ, ущоуэ. Гуэныхыыр си закъуэ сыпшыныжыну къызэрыпщыхъумкІи ущоуэ. Щхьэ сыкъыумыгъэувыІарэ, мыпхуэдиз дыщэхэкІым, щыгъын лъапіэм сыхуейкъым, жыпізу? Іейуэ жыпіэнт!.. Пфіэмащізу зэплъэфаліэрт. Улахузу къыдатыр зэрымащіэр умыщізу арат? ПщІэрт, псори пщІэрт, ауэ, убзаджэжьти, умыщІафэ, къыбгурымыІуафэ зытебгъэуащ. Ущымыгугъ уи дунейр апхуэдэу пхьыну. Зэгуэр уэри уи къарур щіэкіуэсыкіынщ. Итіанэщ зэи къыумыдза Алыхьри ахърэтри уи фІэщ щыхъунур. Абы и закъуэ? Напэм ептыжын хуей жэуапыр-щэ?»

И щхьэ хуэпсэлъэжыныр зэуэ къегъанэри, ліыжьыр бжэмкіэ

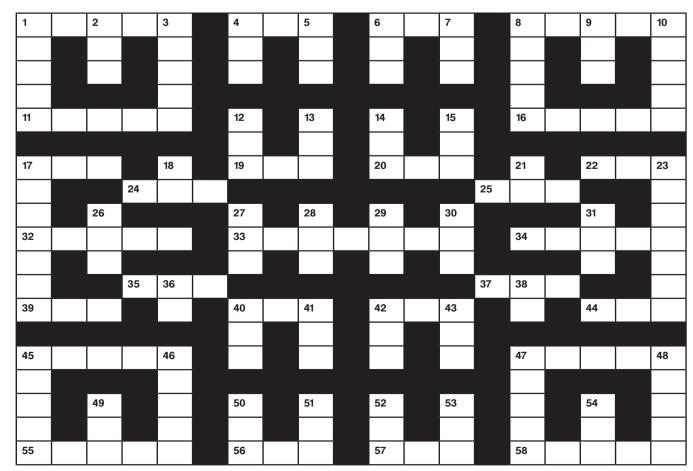
«Аргуэру уэра? Къызэрытебгъэзэжар сыту фІыщэт! Адрейхэр къыщІэмыхьэну яжеІэ. Уэ зыращ сызыхуейр, къэкІуатэ мыдэ. Хъунщ-тіэ, сэ езыр сынэкіуэнщ. Уэ умыпіащізу къызэжьэ. Япэм хуэдэу, жьы сщіэту, си лъэр жану сыщытыж уи гугъэрэ? - щэіуу къотэдж, арщхьэкіэ псынщіэ дыдэу йохуэхыж. - Хъунщ, хъунщ, ущІэмыкІыж, сынакІуэркъым, сыноІусэркъым. Зыумысыжыт, уэри фІыуэ сыкъэплъагъуу щытакъэ? Щхьэ зыри жумыІэрэ? Гущыкі къысхуэпщіащ, пэжкъэ? Сощіэ. Къэзыгъэзэжыр Алыхым ещтэ, жаlэ. Къэзгъэзэжащ. Сыт иджы сыбгъэщlэнур? Сыти къыспыпхын? ЦІыхубз псоми фІыуэ яхэслъагъукІар уэ зырат. Уи нэпсыр занщі у уй напэ дахэм тедиящ. Умыгъ, зэхэпхрэ, сынольэІу, умыгъ. Уи къуэм и суд щащІэми угъырт, укъыщызэлъэГуами угъырт. АпхуэдизкІэ сыкъэгухати, уи къуэр къезгъэутІыпщыжыну сыхьэзырт. АрщхьэкІэ... уи нэпсыр... зэи усщыгъупщакъым, си нэгу зы дакъикъи ущІэкІакъым. Уи нэпсыр... ІукІуэтыт, моуэ тіэкіу Іукіуэтыт, фіыщэу слъэгъуа. Къыщіэгъэхьэ а бжэм деж щытыр, ар къыщІэкІуар сэращ».

Къулъшыкъуф и хъуауэ, зы зэман зэ и щхьэгъусэр къэтэджрэ

къыщІыхьэмэ, ліыжьыр утыкум илът... «Ахъшэр къеlысхакіэт. А уи къуэр зи піэм иувам ахъшэшхуэ

къеlысхакіэт», - Іущащэрт ліыжьыр, и нэр зэтепіауэ, ауэ абы жиlэр зыми зэхихыртэкъым, сыту жыпlэмэ, lущащэр абы и псэ КІЭБЫШЭ Лилэ

Псалъэзэблэдз

Куэд щІауэ «Адыгэ псалъэ» газетым и ныбжьэгъуфІ Къулъкъужын Ипщэ къуажэм щыпсэу, мы псалъэзыблэдзыр зыхэзылъхьа Татым Хьэзрэталий шыщхьэуІум и 24-м и ныбжьыр илъэс 85-рэ ирокъури, узыншагъэрэ гукъыдэжрэ иІэу, иджыри куэдрэ нэхъыщ эхэм ящхьэщытыну дохъуэхъу.

ЕкІуэкІыу: 1. Езым жиіэр яфіэщ мыхъумэ яфіэщ ищіыну къыдэпсалъэ. 4. Бжыгъэ. 6. УІруэлъауэмэ зэхэпх. 8. Зэкірлъхьружьу бжыгъищ. 11. ЦІыхухъуціэ. 16. Уджалэмэ е зыгуэр къоуамэ Іэпкълъэпкъым кърищіэр. 17. Псэущхьэ піащэ. 19. Инхэри ціыкіухэри лъапэкІэ ироджэгу. 20. Къэзылъэтыхь къуалэ... 22. ЦІыхур къэпцІыхун щхьэкІэ узэплъыр. 24. Псы ина. 25. Дунейм ехыжам хуагъэув мывэ фэеплъ. 32. Псыежэх къуажэми зэрехьэр а ціэр. 33. Къулъкъужын Ипщэ къуажэр къызытехъукіа унэціэр. 35. Уэрэджыіакіуэ, унэціэ. 37. Машынэми шыгуми изу... 39. Ахъшэ жьыгъей. 40. Ціыхухъуціэ. 42. И нэкіум фіыціагъэ ціыкіуу хэплъамэ абыкіэ йоджэр. 44. Гъуэлъыжи ... 45. Мэкъу, хьэцэпэцэхэк сыт хуэдэ ирипаупщ у, пхъэк кІыхь зыфіэль мэкъумэш іэмэпсымэ. 47. Узыр къызытехьэльэр... 55 Нэкіур игъэдахэу тет цы. 56. Шыр щіащіэри кърашэкі. 57. Джэд ... дэуей хуэдэ (псалъэжь). 58. Іэнэм бгъэтІысхьауэ...

Къехыу: 1. Мывэ щхъуантіэ, гъущ гуащіэ дэбдзэмэ мафіэ хъуаскіэ къыхихыу. 2. Гъавэ Іуахыжар губгъуэ зракіуту щыта щіыпіэ. 3 УнэцІэ. **4**. ГубгъуэщІ жыг куэду иту. **5**. Кумбыгъэ имылъІауэ. **6**. Хьэцэпэцэ. 7. Иныкъуэхэм илъэсыщіэм ирихьэліэу яукі джэд...8 Гъущінкіэр здагъэхьэзыр лэжьапіэ. 9. Бжыгъэ. 10. Пшэм къыхэлыдык і нэхугъэ. 12. Адыгэхэр къызытехъук ауэ хуагъэфащэ лъэпкъыжьым теухуа псалъэжь: «... жегъыlэ. 13. Щэпми нэгъуэщІми къыхэщІыкІауэ сытри иплъхьэ хъууэ. 14. ЦІыхухъуцІэ. 15. Бжьыхьэм деж хуабапіэмкіэ лъэтэж. 17. Щыгъыным пщэр игъэхуэбэну традэжыр... 18. Бжыгъэ. 21. Адыгэм фІыуэ илъагъуу къыдекіуэкі іэщ. 23. Мылъэгъугъуафіэ. 26. Хьэпщхупщ щхъухьзехьэ. 27. Зыгуэрым игъэсэну е ипПыну ирата бын. 28. ЦТыхухэр ирипсальэу яІурыль ... 29. Нартыху мыльэльар зракіутэу щыта, ... лъэныкъуабэ хъуащ. 30. ...зимы із щы ізкъым. 36. Емыджаў зэрани сэбэпи яхуэхъу цІыхубз. 38. Гъэш. 41. Фэм елэжьхэм къагъэсэбэпу гъущінкі папціэ. 42. Щінмахуэм хужьу уафэмкі экъех. 43. Сабийр хапхэу здагъэжей. 45. ЗэрыпщафІэ кумбыгъэ. 46. Зэрыджэгущіыкіэ, ліэужьыгъуэ. 47. Махуэ лъапіэ. 48. Зэрыдэ кіапсэ псыгъуэ 49. ХадэхэкІ жэп техэху ямышх. 50. ХьэщІэм хуаукІ Іэщ цІыкІу. 51. ТхьэкІумэм зэхимыхмэ. 52. Бжьакъуэм къыхэщІыкІауэ цІыкІухэм щІымахуэм мылым къыщагъафэ. 53. Унагъуэми зэрахуэ дамэ

тету. 54. Зи лъакъуэ узым зыщІигъакъуэурэ къекІухь.

иджыблагъэ шекіуэкіаш Къэбэрдейкъызэрызэ-Балъкъэрыр рагъэпэщрэ илъэси 100 зэрырикъум хуэгъэпса Абы хэтащ пшыхь дахэ. республикэм и къэфакіуэ нэхъыфІхэу «Кабардинка», «Балкария», «Терские казаки» гупхэр.

НЭЖЭГУЖАГЪРЭ дэрэжэгъуэкІэ гъэнщІа пшыхьыр куэд зыщыгуфіыкіа іуэхугъуэщ. Япэрауэ, ар къызэрымыкіуэу дахэу къызэрагъэ-(гупхэм я къафэ нэхъыфіхэр ягъэзащіэрт). ЕтІуанэрауэ, концертыр пщІэншэти, хуей дэтхэнэри еплъыну Іэмал ягъуэтащ. Театр щхъуантІэм тІысыпІэ нэщі имыі у ціыхухэр къызэрекіуэліар, ансамблищыр ди щІыналъэм фІыуэ зэрыщалъагъум и щыхьэту къэплъытэ хъунут. КъызэгъэпэзэрыжаІамкІэ, абы къекіуэліам я нэхъыбэр

Махуэшхуэпежьэ

гъэпсэхухэм ящыщт. Псом хауэ зэрытепсэлъыхьыр щыхуэмыдэу гур хигъахъуэрт а зэхэпхкіэ. хьэщІэхэр ди артистхэм, къафэхэм, фащэхэм дахьэ- къызытещ къафэхэмкІэ пшы-

хьыр къызэlуахащ дуней псор казаки» ансамблхэми. зытхьэкъуа «Кабардинка»

- Илъэс куэд щауэ сыща-Лъэпкъым и дуней тетыкІэр гупым. Іэгуауэ инхэр хуаІэ- хъуэпсырт мы гупхэм я контащ «Балкария», «Терские церт сыкІуэнууи, къызэхъу-

лІэртэкъым. Иджы, апхуэдэ Іэмал, ари пщІэншэу, зэрызгъуэту, сыкъэкІуащ, икІи сыхущІегъуэжакъым. ГукІи псэкій зызгъэпсэхуауэ сокіуэж. Гукъеуэ сиІауи сымыщІэжу гукъыдэж къызатащ. ФІыщІэ яхузощІ къызэгъэпэщакІуэхэм, - жеІэ пшыхьым дызыщрихьэліа Щоджэн Нинэ.

Концертыр къызэзыгъэпэщар КъБР-м ЩэнхабзэмкІэ и министерствэрщ. Абы и унафэщІ Къумахуэ Мухьэдин пшыхьым теухуауэ къыщыпсалъэм, ар палъэ кіэщым къриубыдэу зэрагъэхьэзырам и гугъу ищ ащ.

Махуипщі дэкімэ, ди республикэм аргуэру щекІуэкІынущ къэфакіуэ гупхэм я концерт ин. Ауэ абы ансамбль нэхъыбэ хэтынущ. А пшыхьым къедгъэблэгъащ ди къуэш республикэхэм я къэфакіуэ гуп ціэрыіуэхэр. Арати, дэ мурад тщІащ абы и пэ къихуэу, ди ансамблхэм я концерт щхьэхуэ тщІыну, жеІэ Къумахуэ Мухьэдин.

- Ди насып кърихьэкІри, концертыр зэрыщыІэр къэтщІащ. «Абы фымыкІуэмэ, фыхущІегъуэжынущ», - щыжаlэм си фlэщ хъуакъым. Иджы соплъри, защызгъэнщІыркъым, - жеІэ Саратов щІыналъэм къикІауэ ди деж зыщызыгъэпсэху Сычёвэ Галинэ. - Бгырыс къафэхэр зэрыгъэщІэгъуэныр сщІэрт, ауэ апхуэдэ дыдэу телъыджэ си гугъакъым. Си къуэрылъху ціыкіу си гъусэщи, ар мыбь щІэсыху, бгырыс къафэхэм зыхуигъэсэну къытехьащ. Концертыр, къанэ щымы Ізу, телефоным трезгъэтхащ, унэм сыкІуэжмэ, сыщыхуейм сеплъыжыфын, ди благъэ-Іыхьлыхэм езгъэлъэгъун хуэдэу, - жеіэ хьэщіэм.

ЩОМАХУЭ Залинэ.

Сурэтхэр Къарей Элинэ

Пашэри къыкІэрыхури я зэхуэдэу хагъащ іэ «Алания-2» (Владикавказ) Абы кІэлъеуэжа Дэхъур те- лъэщу гъуэм еуащ. Гъуащ-

- «Спартак-Налшык» (Нал- хуакъым. шык) - 0:4 (0:1). Грознэ. Билимхановым и ціэр зезыхьэ каздэсхэм контратакэ лъэщ къэлъеящ. Абы кіэлъеуэжа стадион. ШыщхьэуІум и 21. къызэрагъэпэщащ. Хэгъэ-ЦІыху 50 еплъащ.

Охрименкэ (Мей-

63), Мецаев (Губи ев, 46), Кодзасов, Гогниев, Цогоев (Дряев, 63), Григорьев (Гаглоев, 63), Мелекесцев (Хокришвили, 63).

«Спартак-Налшык»: цаев, Далиев, КІэдыкІуей (Къуэдзокъуэ, 68), Мэкъуауэ, Ольмезов. Торосян (Къумыкъу, 79), Дэхъу, Масленников, Хьэшыр (Топурия, 53), ХъутІэ (Черткоев, 68), ЛІуп

(Ашуев, 68) Топхэр дагъэкіащ: Торосян, 30 (0:1). Хьэшырым, 46 жащ. Иужьрейр хэгъэрейхэм (0:2). ЛІупым, 50 (0:3). Ашуе-

вым, 90+4 (0:4). Дагъуэ къыхуащіащ Мэкъуауэм.

УРЫСЕЙ Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ лигэм и кіуатэ ди щіалэхэм я гугъче-Япэ гупым щекіуэкі зэхьэ- хьым хуэфэщэн тыгъи къызэхуэм ипкъ иткіэ шыщхьэу- пэкіуащ. Зи чэзу ебгъэры-Іум и 21-м Владикавказ кІуэныгъэм хэту топыр къышызэхэташ «Алания-2»-мрэ зыіэрыхьа Торосян штраф-«Спартак-Налшыкымрэ» зэіущіэр.

Тхьэмахуэ ипэкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и футбол дыхьащ - 0:1. командэ нэхъыщхьэм зэхьэзэхүэм щыпашэр зэрыхигъэщ ам жыджэрагъыш- щ юхэм щытык ор псори я хуэ къритауэ иджырей зэ- ІэмыщІэ иралъхьат, я ебпэщІэтыныгъэр дакъикъэм щегъэжьауэ хьэщІэхэр я гъунэгъу республикэм и футболистхэм ятегуплІат зы ебгъэрыкІуэныгъэм адрейр къыкІэлъыкіуэу ди щіалэхэр ипэкіэ

кІуатэрт. Ебланэ дакъикъэр екlуэкІыу арат «Спартак-Налшы- щхьэкІэ лъэщу еуащ, аркым» зэlущlэм и бжыгъэр шхьэкlэ зымашlэкlэ перекъызэІуихыну ІэмалыфІ дыдэ къыщыхукъуэкІам. Налшыкдэсхэм я ебгъэрыкіуэныгъэхэм ящыщ зым хэту хэ- сэбэпынагъ пылъу зэрыгъэрейхэм я гъуащхьэтетым ригъэкіуэкіыным хущіэкъурт. топыр къигъэлъеижащ, абы Япэ япэу нэса ХъутІэр лъэщу иужьрей дакъикъэр екІуэеуащ икІи Дзагоевыр зылъэмы эс топыр гъуэм щы- хуихьащ. Ди щалэхэм я ебдыхьэм гъуащхьэхъумэхэм гъэрыкІуэныгъэм хэту Черт-

Зэман дэкІри, владикаврейхэм къызэкъуаха жы-Судьяхэр: Матвеев (Тро- джэрагъым хуэмыхьэзыра ицк). Магомедов (Мэхъэч- ди гъуащхьэхъумэхэм напіэболистхэр яІэщІэкІащ. Ар-

къым. «Алания-2»-м и ебгъэрыкІуэныгъэ закъуэтІакъуэхэр ди шјалэхэм я джэгукјэм и теплъэм зэран зэрыхуэхъушхуи щыІэтэкъым - «Спартак-Налшыкыр» зэрыжыджэрт. Апхуэдэу ЛІупым къригъэжьа ебгъэрыкІуэныгъэм хьэшІэхэм ехъулІэныгъэ къахуихьыным зымащІэщ иІэжар. Ислъам штрафнойм щихьэм топыр Дэхъум и дежкІэ игъэя гъчашхьэтетым хуэзаншіэ къэхъча нэужь лъэщу еуащ, арщхьэкіэ щытыкіэр зи нэіэ тет Дзагоевым топыр къищ-

Апхуэдизу жыджэру ипэкІэ нойм щихьэм лъэщу еуащ икІи гъуашхьэтетыр лъэмы-Іэсу абы пэжыжьэ пліанэпэм

ДжэгукІэм хуэфэщэн бжыгъэр къызэзыгъэпэща хьэкъыщТи- гъэрыкТуэныгъэхэри нэхъ Зэіущіэм и япэ жан, нэхъ шынагъуэ хъуат.

Зэјущјэм и япэ Іыхьэм щыщу хэгъэрейхэм я жыджэракъыхэбгъэщ хъунур ГЪЫУ 39-нэ дакъикъэм къызэраконтратакэрщ. гъэпэща «Алания-2»-м и ебгъэрыкlуэныгъэм хэту топыр къызыІэрыхьа Гогниевыр абы

кладинэм шхьэпрылъэташ. Джэгум и дэтхэнэ дакъикъэри «Спартак-Налшыкым» Іыхьэм къыщіагъуа кІыу абыи ехъулІэныгъэ къаящыщ зым къригъэгъэзащ, коевыр штрафнойм щихьэм

хьэтетым къригъэгъэза то-

игъэбэгъуащ - 0:2. Япэ Іыхьэр зэриуха щІыкІэм тету етІуанэми къыщІизыпіэм топыр зыіыгъ фут- дзэжащ - «Спартак-Налшыкыр» зэрыжыджэрт, ипэкІэ «Алания-2»: Дзагоев, Гио- щхьэкІэ Мицаевым хуэзан- кІуатэрт. Загъэпсэхуу къызэев, Саумов, Карасев, Базаев щіэ дыдэу къэхута Гогниевыр рихьэжрэ зэман дакъикъэ ди щІалэхэм тІэунейрэ Дзагоевыр ягъэгузэвэну яхузэфІэкІат.

пыр Хьэшырым и дежкІэ

Алан зэlушlэм и бжыгъэр

Лжэгум и япэ дакъикъэхэм щегъэжьауэ зыхъумэжыныгъэм телажьэ хэгъэрейхэм я гъуащхьэхъумэхэм зы зэнабдзэгубдзаплъаманкІэ гъэр яфІэкІуэдащ. «Алания-2»-м и штрафнойм къыІумыкІ ди щІалэхэм шытыкІэр напіэзыпіэм къагъэсэбэпащ. ЛІупым къыІэрыхьа топыр гъчащхьэхъчмэхэм Іэзэу яблихри игъажэ щіыкіэ гъуэмкіэ иутіыпщащ. Апхуэдэ къекіуэкіыкіэм хуэмыхьэзыра гъуащхьэтетыр топым кіэлъыІэбэну игу къэкІыхакъым - 0:3.

Я гур гъэтІылъауэ, шэч къызытумыхьэн джэгукІэрэ абы хуэфэщэн бжыгъэрэ зэтезыгъэува «Спартак-Налшыкым» и джэгукІэр нэхъ зэпэшэчауэ иригъэкІуэкІ хъуащ. Апхуэдэу щыт пэтми, контратакэ шынагъуэншэ закъуэтІакъуэххэ мыхъумэ, хэгъэрейхэм зы Іэмали ягъуэтыртэкъым Мицаевым

гъуэм къекіуэліэну. Налшыкдэсхэм яшышу владикавказдэсхэм я гъуащхьэхъумэхэм лэжьыгъэ мытыншхэр къыхузэрагъэпэшаш Черткоевым, Торося-

3. «Биолог-Новокубанск»

4. «Кубань-Холдинг»

6. «Спартак-Налшык»

«Легион Динамо»

13. «Мэшыкъуэ-КМВ»

8. «Черноморец»

9. «Динамо» Ст.

12. «ЕсэнтІыгу»

14. «Алания-2»

10. «Дружба»

Командэхэр

1. «Ротор»

2. «Чайка»

7. «Форте»

ным, Къумыкъум. Абыхэм я ебгъэрыкІуэныгъэхэр «Алания-2» и футболистхэм къызэтрагъэувы ащ, е ди щ алэхэр зэуа топхэр гъуэм техуакъым.

ХьэщІэхэр арэзы къэзыщІ бжыгъэр зэlущlэм кlэух хуащІауэ зэпэщІэтыныгъэм хухаха зэман нэхъышхьэр и кІэм нэблэгъащ. АрщхьэкІэ, къызэрыхэдгъэщащи, джэгум и дэтхэнэ дакъикъэми сэбэпынагъ къыхуэзыхьыну хущІэкъу ди щІалэхэр къэувыІэтэркъым. КъыщІагъуа епліанэ дакъикъэр екіуэкІыу кІэух бжыгъэр «Спартак-Налшыкым» и иужьрей ебгъэрыкІуэныгъэр къызэригъэпэщащ. Штрафнойм щилъадэм топыр къызыІэрыхьа Ашуевым зэ еуэгъуэкІэ абы гъуэмкіэ иригъэунэтіащ икіи бжыгъэр 0:4-м хүйгъэкІуащ.

Зэхьэзэхуэм и турнир таблицэм щыпашэм къыкіэлъыкіуэу текіуэныгъэм и ІэфІагъыр зэкіэ зэхэзымывладикавказдэсхэри щІа бжыгъэшхуэкІэ хагъэщІауэ «Спартак-Налшыкым» ехъулІэныгъэхэм

хъуащ. **Éт**Іуанэ лигэм и Япэ гупым и ещанэ джэгугъуэм и адрей зэІущІэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр къарикlуащ: «Легион **Динамо**» (Мэхъэчкъалэ) «**Есэнтіыгу**» (Есэнтіыгу)

3:1, «Кубань-Холдинг» (Павловска) - «Ротор» (Волгоград) - 1:5, «Дружба» (Мейкъуапэ) - «Форте» (Таганрог) «Мэшыкъуэ-КМВ»

- «Биолог-Но-(Псыхуабэ) вокубанск» (Прогресс) - 1:2, «Динамо» (Ставрополь) **СКА** (Дон Іус Ростов) - **0**:**0**, «Черноморец» (Новороссийск) - «Чайка» (Песчнокопскэ) - 0:2.

КъыкІэлъыкІуэ джэгугъуэр «Спартак-Налшыкым» и стадионым шригъэкІуэкІынуш. ШышхьэуІум и 27-м абы къригъэблэгъэнущ Мейкъуапэ и «Дружба»-р

Дж. |Къ. | 3. |ФІ. |

0 2 1

3

0 2 1

0

Урысей Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ лигэм и

Япэ гупым зэхьэзэхуэр зэрыщекіуэкіыр

5

5

ЖЫЛАСЭ Замир.

T.

13-3

10-2

8-5 5-8 5-4 10-7

8-5

3-2

3-2

3-5

4-8

2-8

5-9

12 10 9

4 3 2

МафІэсгъэункІыфІ къэмылэнджэжхэр

Къэбэрдей-Балъкъэрым мафіэсым пэщіэт-къегъэлакіуэ и Іуэхущіапіэм и часть №8-м щекіуэкіащ «Къудамэм и командир нэхъыфі», «Мафіэсгъэункіыфі автомобилым и водитель нэхъыфі» ціэм щыщіэбэна еплъыныгъэ-зэпеуэ. Абы хэтащ Іуэхущіапіэм и къудамэ псоми я ліыкіуэхэр.

АР ирагъэкІуэкІащ мафІэсгъэункІыфІхэр я лэжьыгъэм зэрыхьэзырыр къапшытэн, я ІэшІагъэм нэхъ хуэІэкІуэлъакІуэхэр къыхэхын, апхуэдэуи къудамэхэм я командирхэмрэ мафІэсгъэункІыфІ автомашинэхэр зезыгъакІуэхэмрэ я Іэзагъэм хагъэхъуэн мурадкіэ. Гулъытэ хуащіащ теорием зэрыхащіыкіыр, я щіэныгъэр къызэрагъэсэбэпыфыр къэгъэнэіуэным. Кіэщіу жытіэнщи, я зэфіэкіыр щагъэлъэгъуащ лэжьыгъэм пыща унэтыныгъэ зыбжанэм.

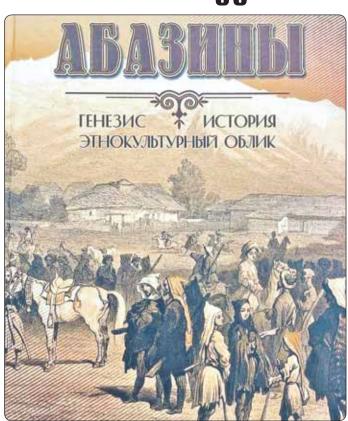
2022 гъэм и командир нэхъыфІ хъуащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым мафіэсым пэщіэт-къегъэлакіуэ Іуэхущіапіэ» ГКУ-м и мафІэс-къегъэлакІуэ часть №20-м й лэжьакІуэ БжыкІший Ашэмэз (Бахъсэн район, Къубэ-Тэбэ къу). Нэгъаби хуэдэу, етіуанэ увыпіэр къихьащ ПСЧ-9-м и лэжьакіуэ Даур Ильяс (Дзэлыкъчэ район, Дзэлыкъчэкъчажэ), нэгъабэ бжынпэр зыубыдауэ щыта Нэужьокъуэ Анзор (ПСЧ-6, Май къалэ) ещанэ хъуащ.

МафІэсгъэункІыфІ автомашинэм и шофёр нэхъыфІу къалъытащ Дзыгъуэнэ Мурат (ПСЧ-14, Анзорей къуажэ, Лэскэн район). Етіуанэ увыпіэр иубыдащ Лыджыдэ Беслъэн (ПСЧ-17, Каменномост къуажэ, Дзэлыкъуэ район), ещанэ увыпіэр лъысащ Ліызам Заур (ПСЧ-15, Зеикъуэ къуажэ, Бахъ-

пресс-ІуэхущІапІэм и лэжьакІуэ Сэбан Арсен къызэрыджиІащи, зэпеуэхэм щытекіуахэр ягъэлъэпіащ, гулъытэ хуащіащ. ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым мафіэс-къегъэлакіуэ Іэнатіэм и

Абазэхэм я дунейм

«Абазэхэр - къызытехъукlар, тхыдэр, лъэпкъ теплъэр» аращ зэреджэр КІэрашэ Тембот и цІэр зезыхьэ Адыгэ щіэныгъэ-къэхутакіуэ институтым лъэпкъ щіэныгъэхэмрэ ціыхубэ гъуазджэмкіэ и къудамэм и щіэныгъэ лэжьакіуэ пашэ, тхыдэ щіэныгъэхэмкіэ доктор Хъуэткъуэ Самир иджыблагъэ къыдигъэкІа тхылъ гъэщІэгъуэным.

АБАЗЭХЭР зи къежьапІэри зи тхыдэри Кавказым епха и щіыдэльху льэпкь мащіэхэм ящыщ зыщ, Къэрэшей-Шэрджэсым и къуажэ 13-м щопсэу. 2010 гъэм Урысейм и цІыхухэр щабжым мин 56-м тlэкlу щlигъуу къалъытащ. КъыщынэмыщІауэ, нобэ абазэхэр щопсэу Адыгейми, Къэбэрдей-Балъкъэрым, Ставрополь, Краснодар щІыналъэхэм, Тыркум, Сирием, Иорданием, Америкэм и Штат Зэгуэтхэм. Куржы-Абхъаз зауэм иужькіэ, абазэхэм ящыщ куэд къэралыгъуэ зыгъуэта Абхъаз щІыналъэм Іэпхъуащ.

Абазэхэр бзэкІи, хабзэкІи, дуней тетыкІэкІи адыгэхэм тпэгъунэгъу лъэпкъщ. Ліакъуитіу - ащыуэрэ щхъэрауэу - зэхагъэкІ лъэпкъым и анэдэлъхубзэр Іурылъми, адыгэбзэр зымыщіэ щіагъуэ яхэткъым, іыхьлыгъэкіэ адыгэхэм емыпхари мащІэ дыдэщ. Абазэхэр куэд дыдэ мыхъуми, тхыдэшхуэ къызэранэкіащ. Ар гуэх имыізу епхащ Кавказ Ищхъэрэ щІынальэм, икіи, ар къыхэгъэщын хуейщ, лъэпкъым и экономикэри, и жылагъуэ-политикэ гъащ эри адыгэ дунейм хэухуэнауэ къэгъуэгурыкІуащ.

Абазэхэр нобэрей Щачэ (Сочэ), Абатэкъалэ (Гагрэ) я Іэгъуэблагъэм, бгылъэ щІыпІэхэмрэ хы Іуфэмрэ, абы къыдэкіуэу Лабэрэ Инжыджрэ щыпсэуащ. Абазэхэм ящыщ куэд Къэбэрдейм исащ. Иужькіэ адыгэбээм техьэу адыгэхэм яхэзэрыхыжами, къызытекІар зэрыабазэр ящымыгъупщауэ апхуэдэщ.

Абазэхэмрэ адыгэхэмрэ я жылагъуэ гъащ эр зэхэухуэнауэ, зауэкіи хъеркіи зэльэіэс зэпыту зэрыщытам, я мащіагъым къыхэкіыу зи щхьэ бжыгъэкіэ нэхъыбэ адыгэхэм халъытэрэ абыхэм щ агъуэу къызэрыхамыгъэщхьэхук ым папщіэ, и тхыдэм щыщ Іуэхугъуэ пыухыкіахэр къэпхутэну, зэхуэбгъэкіуэну икіи бджыну псынщіэ дыдэтэкъым. Щіэныгъэм къытехьэлъэ а шышІэныгъэр зэригъэзэхуэжауэ жыпІэ хъунущ Хъуэткъуэ Самир иджыблагъэ дунейм

къытригъэхьа тхылъышхуэм. «Абазэхэр - къызытехъукlар, тхыдэр, лъэпкъ теплъэр» тхылъыр фафіэшхуэм къыщымынэу, икіи купщіафіэщ. Ар Іыхьитіу зэхэтщ. Япэ Іыхьэм Хъуэткъуэм щыхузэфіэкіащ Шэрджэс шІыналъэм къихьа зыплъыхьакІуэхэм, зекІуэлІхэм, дзэзешэхэм, щіэныгъэліхэм къащіэна тхыгъэ гъуэтыгъуейхэм, уеблэмэ иджыри къыздэсым дунейм къытемыхьахэм, пыухыкlayэ абазэхэм ятеухуауэ ит пычыгъуэхэр къыхихыу зэригъэуІун, абазэ гъащІэм и лъэныкъуэ куэдыр къызэщІэзыубыдэ Туэхугъуэхэм гулъытэ хэха яхуэзыщТа цыхухэм я Іуэху еплъыкіэхэр къанэ щіагъуэ щымыіэу зэригъэкІэсын. ЕтІуанэ Іыхьэм Хъуэткъуэм Урысейм и архив зэмылІзужьыгъуэхэм къыхиха тхыгъэхэр щызэкІэлъигъэкІуащ. Мыбдеж ущрихьэлІэнущ абазэхэр щыпсэуа щІыпІэхэм къыщегъэжьауэ абыхэм я гъащІэм хэлъа щхьэхуэныгъэхэр, жылагъуэ-политикэ зэхэтыкІэм, хабзэ зехьэкІэм, лъэпкъхэм зэрахущытымрэ езыхэр лакъуэ-лакъуэкіэ зэрызэхуэхъухэмрэ тепсэлъыхь архив документхэм. Нэхъыбэр нобэр къыздэсым дунейм къытехьакъым, къэхутакъым, щыІэ щІэныгъэ лэжьыгъэхэми хыхьакъым.

Тхылъыр зыІэрыхьэнухэм я дежкІэ хуабжьу гъэщІэгъуэн икІи щіэщыгъуэ хъунущ абы кіэрыдзэн папщіэу къыкіэлъыгъэкІуа пасэрей картэхэр. Тхыдэжьым къыщыщІэдзауэ XIX ліэшіыгъуэм къэс абазэхэр щыпсэуа щіыпіэхэр іупщіу къызыхэщыж картэхэр абазэ лъэпкъ щІэныгъэр ипэкІэ зыгъэкІуэтэн шхьэусыгъуэфІ зэрыхъунум шэч хэлъкъым.

Пэублэ псалъэм Хъуэткъуэ Самир зэрыщыжи эщи, абазэхэр Шэрджэсымрэ Абхъаз пшыгъуэмрэ я политикэ гъащІэм зи Іыхьэфі хэзылъхьэу къекіуэкіа лъэпкъщ. Къэралыгъуэ ямы ами, ахэр къызыдэхъуа лъэпкъхэм я политикэ дунейм и джэлэсу, лъэданэ ин Іуэхугъуэхэм я зэблэгъэк ак Іуэу. жыпІэнуращи, политикэ къару лъэшу къекІуэкІащ.

Тхылъыр яхуэщхьэпэнущ Кавказ Ищхъэрэ щІыналъэм и тхыдэм дихьэх дэтхэнэ зыми, бээ къабээкіэ, шэрыуэкіэ икіи гуитіщхьиті къызыхэмыкі псалъэ зэкіэлъыгъэкіуэкіэ иіэу гъэпсащ. Нало Заур и фізщу жиіэрт адыгэ Іуэрыіуатэри лъэпкъ хабзэхэри нэсу пхуэмыджыну, абазэхэм я щхьэхуэныгъэхэр къыхыумылъытауэ. Дэри абыкІэ дыарэзыш. Адыгэ тхыдэр нэсу икІи хуэфІу дэзыгъащІэхэм ящыщш абазэ дунейм къытхузэІуих щэхур, а щэхум и тхыдэ хьэлэмэтыр.

ТАБЫЩ Мурат.

Зы жыли зы унагъуи щы і э къыщіэкіынкъым гуныкъуэгъуэ гуэррэ зэгъэзэхуапхъэ Іуэхурэ имыІэу. Зэрыхъукіэ апхуэдэхэм Іэмал къыхуагъуэт, ахэр лъэныкъуэ ирагъэз. Ауэ абы папщіэ къызыфіэіуэху ціыхум гу лъитэн хуейщ, икіэщіыпіэкіэ ар зэригъэзэхуэжын хуэдэу.

ЗЫМИ и жагъуэ сщІынуи зыгуэрым щхьэкІэ щхьэхуэу сышхыдэнуи сыхуейкъым, ауэ нобэ къалэмыр къызэзыгъэщтар апхуэдэ гуныкъуэгъуэщ. Лэскэн районым хыхьэ Урыху (Къугъуэлъкъуей) къуажэм Октябрь революцэм и илъэс 70-м и цІэр зезыхьэ и уэрамым сытесщ сэ. Илъэс зыбжанэ хъуауэ ди уэрамым хуиту укъытехьэфыркъым абы дэт мэ Іейм и зэранкіэ. Уи щхьэ закъуэкіэ зыгуэр зэпщІэфын Іуэхукъыми аращ ар удащ ар, зэманым жьы дэхъуа е зы-

Ущызэхамыхым и деж

лъэныкъуэ щІытхуемыгъэзыр. Іуэхум и пэр умыщІэмэ и кІэр пщІэркъым. Къэбэрдей-Балъкъэрми нэгъуэщТ шІыпІэхэми зи лэжьыгъэмкІэ къыщащІзу щыта Урыху консерв заводым къыщагъэсэбэпа псыр къызэрыщІэкІ бжьамийр ди уэрамращ зрикІуэр, къуажэ псом и кіыхьагъкіэ (заводыр къуажэкум итщ, бжьамийр къуажэм докі) пхокі жыпіэмэ ущымыуэну. Іуэхущіапіэр мылэжьэжми, бжьамийм псы фlей иджыри ирокіуэ, зи бжэіупэм блэкі унагъуэхэм я канализацэр абы хыхьэу ящІы-

гъащи. Иджы Іуэхуращ: ди гъунэгъумрэ

дэрэ ди зэхуакухэм деж хуэзэу къыщи-

гуэрым икуда, тхьэм ещІэ. АпхуэдизкІэ мэ къыдех, апхуэдизкІэ уегъэмэхъашэри, куэбжэм укъыдэбэкъукІыну ухуейкъым, сабий къыдэбгъэкІыным и гугъу **умышІыххи**.

Си щіалэхэр кіуащ администрацитіми районми къуажэми. КъикІаІакъым. ЯхуемыщІэнурами иращІэну хуэмейми сщіэркъым, ауэ дэ икъукіэ гугъущэ дохьри, слъэмыкІыжу сытхьэусыхэу аращ «Адыгэ псалъэ» газетыр къэзгъэсэбэпауэ. Къулыкъу зыІыгъхэм ущызэхамыхым и деж нэгъуэщІ Іэмал улъыхъуэн хуей мэхъу.

хьэмыкъуэ зое, Урыху къуажэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр: ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-Къаншокъуэ редактор), Эллэ (жэуап зыхь секре-Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, щІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

Къыдэзыгъэкіхэмрэ редакцэмрэ я хэщіапіэр: 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ Іуэхущіапіэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

> Индексыр П 5894 Тиражыр 1.783 Заказыр №1687

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаіэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкіэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

ШЫТКЪЫМ

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщіэныгъэхэмкіэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

мы къыдэкіыгъуэм ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, редактору Жыласэ Маритэ, корректорхэу Елмэс Фатіимэ (3, 4-нэ нап.), Щоджэн **Иннэ** (1, 2-нэ нап.)

КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящіащ Дол Маринэ, Ныр Саидэ.

Сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ.

357600, Ставрополь край, Есэнтіыгу къалэ. Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі.